

نامر بالندگی

شماره ششم • شهریور ۱۳۹۶
نشریه داخلی دانشگاه فرهنگیان

● نشریه تخصصی مدیریت بالندگی حرفه ای منابع انسانی

● موضوع این شماره : توانمندسازی اعضای هیئت علمی در PCK

در این شماره می خوانید:

۲۰ _____ معرفی کتاب	۱ _____ ساختار و مفهوم دانش محتوایی تعلیم و تربیت (PCK)
لیست مهمترین همایش های خارجی در زمینه تدریس،	۵ _____ مصاحبه با دکتر آیت سعادت طلب
یادگیری، و توسعه حرفه ای اساتید	ارتقای برنامه های توانمندسازی اعضای هیئت علمی (در
۲۲ _____ لیست مهمترین همایش های داخلی در زمینه دانش موضوعی	۹ _____ PCK) در نظام آموزش پزشکی
۲۳ _____ تربیتی (PCK)	۱۲ _____ مصاحبه با دکتر بهروز بیاتی
۲۴ _____ پوستر همایش های مهم داخلی	۱۵ _____ مصاحبه با دکتر اردشیر شیر
۲۷ _____ معرفی مدیریت بالندگی حرفه ای منابع انسانی	۱۸ _____ معرفی کتاب فارسی (بهسازی اعضای هیئت علمی)
	لیست پر ارجاع ترین مقاله های انجام شده در حوزه PCK_۱۹

سخن سردبیر

دکتر یاسینی

استادیار و عضو هیئت علمی گروه مدیریت، دانشگاه ایلام

ساختار و مفهوم دانش محتوایی تعلیم و تربیت (PCK) در دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی: لزوم توجه به فعالیت های شناختی پیچیده در تدریس

دکتر زینب طولابی دکتری مدیریت آموزشی، دانشیار و عضو هیئت علمی گروه مدیریت، دانشگاه ایلام است. ایشان هم اکنون رئیس دفتر نظارت و ارزیابی دانشگاه ایلام میباشند. وی دارای دکتری مدیریت آموزشی از دانشگاه تهران و از سال

۱۳۸۹ عضو هیئت علمی گروه مدیریت دانشگاه ایلام هستند. حوزه تخصصی ایشان: روش شناسی در علوم تربیتی، رفتار سازمانی، و روش های نوین تدریس در علوم مختلف است. نامبرده دارای مقالات متعددی در حوزه آموزش مدرسه ای، آموزش عالی، و مسائل مرتبط با روش های تدریس اساتید و توسعه اعضای هیئت علمی است.

در دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی، تدریس به عنوان یک فعالیت کاملاً پیچیده تلقی شده و این امر مستلزم برخورداری از فعالیت های شناختی سطح بالایی است که در آن مدرسان می بایست دانش را از حوزه های مختلفی اخذ نمایند و در فرایند تدریس خود استفاده کنند. بنابراین آن دسته از اساتیدی که دانش های مختلفی را به صورت ترکیبی و انسجام یافته بکار می گیرند، توانایی بیشتری نسبت به مدرسانی دارند که دانش خود را محدود به یک حوزه تخصصی و جزئی کرده اند.

هر فعالیتی در محیط علمی و آکادمیکی و به طور خاص در فضای کلاس درس دانشگاهی،

تدریس فعالیتی بسیار پیچیده و چالش برانگیز است و اغلب نیازمند فعالیت دقیق و هوشمندانه است. اساتید در هر رشته و تخصص همواره دارای سه گرایش عمده مانند گرایش به رفتار اثربخش، فعالیت های تأملی و دانش حرفه ای هستند. دانش حرفه ای مهمترین گرایشی است که

ساختار و مفهوم دانش محتوایی تعلیم و تربیت (PCK) در دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی

معلم به موضوع مورد تدریس است که باید چارچوب و ساختار آن را به خوبی بداند؛ و دانش برنامه درسی (که شامل موضوع مورد تدریس، مقطع تحصیلی، و داشتن دانش خاص در مورد برنامه ها و مواد مورد نیاز برای تدریس در این مقطع است). یک معلم باید دانش قابل ملاحظه ای در مورد اهداف نهایی آموزش، ارزش های مدنظر در سیستم آموزشی، و حتی فلسفه وجودی و پیشینه تاریخی آن داشته باشد تا بتواند با شناخت کامل گام در امر تدریس دانش آموزان بگذارد. شولمن در بررسی خود صریحاً مفهوم «محتوای دانش آموزش» یا «دانش محتوایی تربیتی» را دانشی می داند که شامل یکپارچه سازی و منسجم کردن محتوای دانش در مورد موضوعی خاص است، یعنی معلمان دانش های مختلفی که شرح آن ها در بالا رفت را باید به صورت سیستمی به یکدیگر مرتبط کرده تا بتوانند در امر تدریس توفیق یابند.

بر اساس اظهارات شولمن، چنین می توان استنباط کرد که به طور خاص دانش محتوای تعلیم و تربیت بیان گر ترکیب محتوایی موضوع مورد تدریس و نحوه تربیت یا شکل دهی رفتار فراگیران در فهم موضوعات مدنظر، مشکلات و موارد مربوط به آن می باشد. همچنین باید بیان کرد که در این نگرش دانش تعلیم و تربیت (PC) شامل مجموعه ای از استراتژی ها و رویه های آموزشی است که در آن توانایی باز شکل دهی نحوه آموزش فراگیران سازگار با سن آن ها وجود داشته باشد. شولمن این نوع نگرش در دانش تعلیم و تربیت معلمان را یک اصل بنیادی در تدریس آن ها می داند. مفهوم دانش محتوایی تربیتی (PCK) تمرکز بر تحقیقات مختلف تربیتی دارد زیرا هر معلم یک روش منحصر به فرد خود را تدریس می کند که باید با بررسی رویه های مختلف، فرم بهینه ای از آن استخراج و برای ادوار بعدی مورد استفاده قرار گیرد. در نتیجه این مفهوم به بررسی رفتار معلمان در نحوه انتقال مفاهیم آموزشی تمرکز داشته که خروجی نهایی آن انباشت رویه های

مستلزم برخورداری مدرسان از مجموعه ای از دانش های پایه بوده که این دانش پایه نقطه آغازی برای انتقال دانسته ها به فراگیران است. دانش پایه اساتید هر رشته را می توان در دو محور خلاصه کرد. یکی محور دانش موضوعی تدریس است و دیگر دانش تربیتی اساتید آن حوزه که در کنار هم می توانند دانش محتوایی تربیتی (PCK) را شکل دهند. در حال حاضر بررسی ها به دنبال نشان دادن این موضوع هستند که دانش عمومی، یک دانش محتوایی ضروری برای معلمانی است که در مسیر توسعه و امر تدریس قدم گذاشته اند. در طول سال های قرن بیست و یکم بررسی و مطالعه دانش تعلیم و تربیت معلمان همواره محل بحث بوده و امروزه این موضوع در سطح بالاتر یعنی دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی مورد تیررسی پژوهشها، سیاستگذاران و برنامه ریزان حوزه آموزش عالی قرار گرفته

است.

قبل از ورود به مبحث PCK در تدریس اساتید دانشگاه ها، بهتر است مفهوم PCK و زمینه تاریخی آن بیان شود. در واقع، بررسی ساختار و مفهوم دانش تربیتی (PCK) ابتدا توسط شولمن (۱۹۸۶) در خصوص معلمان بکار گرفته شد. شولمن اعتقاد داشت دانش آموزشی معلمان باید شامل مواردی باشد. مواردی از قبیل :

دانش آموزش عمومی معلمان (که خود شامل اصول و رویه هایی مدیریت کلاس درس است و معلم باید در گام نخست نحوه مدیریت کلاس درس را به خوبی فرا گیرد تا بستر انتقال سایر دانش های او نیز فراهم گردد)؛ دانش محتوایی یا CK (که شامل تسلط

موضوع و محور تمام برنامه های توانمندسازی اعضای هیئت علمی را بخود اختصاص می دهد. تدریس اساتید در کلاس درس، در نقطه کانونی و هسته اصلی دانش حرفه ای قرار دارد و خود شامل دو محور دانش موضوعی و دانش عملی است. تا چند دهه گذشته پژوهش و فعالیت در حوزه فعالیت تدریس اساتید چندان گسترده نشده بود و از دهه ۱۹۸۶ توسط ویتروک با انتشار کتاب راهنمای پژوهش در زمینه تدریس به یک حوزه بسیار گسترده تبدیل شد و فعالیت های فراوانی در این زمینه انجام گرفت.

تدریس دارای ماهیتی بسیار پیچیده است و با وجود مطالعات و پژوهش های بسیاری که در این زمینه صورت گرفته است، هنوز ماهیت دانش تدریس، الگوهای تدریس و دانش اساتید دانشگاه ها روشن نیست و افراد مختلف برداشت های متفاوتی از ماهیت دانش تدریس و الگوهای تدریس اساتید در دروس مختلف و مؤلفه های آنها دارند. تدریس و یادگیری بایستی با رویکرد مبتنی بر یک رشته خاص علمی در نظر گرفته شود و در این رویکرد یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار بر تدریس اثر بخش، دانش موضوعی و درسی اساتید آن حوزه است. در این زمینه شولمن (۱۹۸۶) برای اولین بار ماهیت تدریس را با اصطلاح دانش محتوایی تربیتی (PCK) مفهوم سازی نمود و آن را مهمترین طبقه در دانش پایه تدریس و دانش مدرسان قلمداد می کند. از نظر وی یکی از مسائل

یادگیری در مقاطع قبلی هستند و یک استاد در کلاس درس بایستی تمامی این تفاوتها و ویژگی های منحصر بفرد را ببیند و مورد توجه قرار دهد.

آنچه مشهود است؛ مدرس دانشگاهی متخصص رشته خود است و دانش تخصصی و پژوهشی رشته خود را دارد اما هنگامی که در جایگاه مدرس آن دانش قرار می گیرد، ناگزیر است آن دانش را از حالت تخصصی و یاد گرفته شده در ذهنش را به دانشی قابل یادگیری برای مخاطبان و دانشجویانش تبدیل نماید. اینجاست که او باید دانش دیگری به نام دانش تربیتی را به کار بگیرد تا دانش تخصصی خود را قابل یاددهی یادگیری، و قابل انتقال کند. این دانش میان رشته ای حاصل از تلفیق دانش تخصصی و دانش تربیتی، گاه آنقدر پنهان در آمیخته می شود که با وجود ماهیت تلفیقی میان رشته ای اصیل، مورد غفلت قرار می گیرد. حال اگر این امر روشن و پر واضح شود، دارای قابلیت گفتمانی می شود و آنگاه در مورد تدریس دانشگاهی به صورت تخصصی میتوان آن را بکار بست. زیرا آنگونه که تجربیات آموزش عالی نشان داده است، اغلب برنامه هایی که جهت بهبود دانش تدریس ارائه می شود از سوی متخصصان علوم تربیتی است که دانشی عام و نظری از حوزه تدریس دارند و در بیشتر موارد مورد استقبال مخاطبان که متخصصان میان رشته ای دیگری هستند، قرار نمی گیرد. به علاوه آنکه اگر این دانش با ماهیت میان رشته ای تصریح شود، می تواند در راستای طراحی رشته های میان رشته ای که یک سوی آن علوم تربیتی و سوی دیگرش حوزه های تخصصی دیگر است، مانند آموزش پزشکی، آموزش ریاضی، آموزش علوم، آموزش شیمی، آموزش

بهینه و شکل گیری دانش محتوایی تربیتی (PCK) خواهد بود.

می توان چنین بیان کرد که دانش محتوایی تربیتی (PCK) شامل دو طبقه بندی اصلی یعنی دانش محتوا که مرتبط با دانش مربوط به شناخت فراگیران در تدریس است و دیگر دانش در خصوص نحوه تدریس مبتنی بر رویه های بنیادی در تعلیم و تربیت است. بنابراین باید توجه داشت که داشتن دانش محتوایی صرف، برای یک تدریس موفق کافی نیست. برای مثال وقتی دانش محتوایی یک معلم کنترل می شود سطوح بالاتر این دانش به تنهایی نمی تواند تضمینی برای کسب نمرات بهتر فراگیران باشد بلکه در این مسیر داشتن دانش کافی در مورد فراگیران و استراتژی های بهینه آموزشی که مورد استفاده سایر معلمان بوده نیز فاکتوری تاثیر گذار خواهد بود.

در حوزه آموزش عالی، دانش محتوایی تربیتی به عنوان دانش میان رشته ای برای تدریس دانشگاهی در نظر گرفته شده است. در این سطح، دانش محتوایی بر دانش در خصوص یک موضوع بدون در نظر گرفتن موضوع و درون مایه تدریس دلالت دارد مانند دانش در مورد فیزیک، ریاضی، شیمی و، اما دانش تعلیم و تربیت؛ به دانش عام در مورد تعلیم و تربیت، شیوه یادگیری دانشجویان، رویکردهای تدریس، روش های ارزیابی و ارزشیابی، و دانش در مورد نظریه های مختلف یادگیری و اشاره دارد. بر این اساس دانش محتوایی تربیتی (PCK) ترکیبی از محتوا و تعلیم و تربیت است با هدف درک بهتر اینکه چگونه جنبه های خاصی از یک موضوع سازماندهی و اقتباس شوند و برای فرایند یاددهی یادگیری به بهترین نحو بکار گرفته شوند. در تدریس دانشگاهی، PCK با این امر سروکار دارد که چه چیزی یادگیری یک موضوع خاص را آسان یا دشوار می کند. واضح و مشخص است که دانشجویان در یادگیری یک موضوع تحت تاثیر عوامل مختلفی از جمله سن دانشجویان، پیش زمینه فرهنگی اجتماعی و

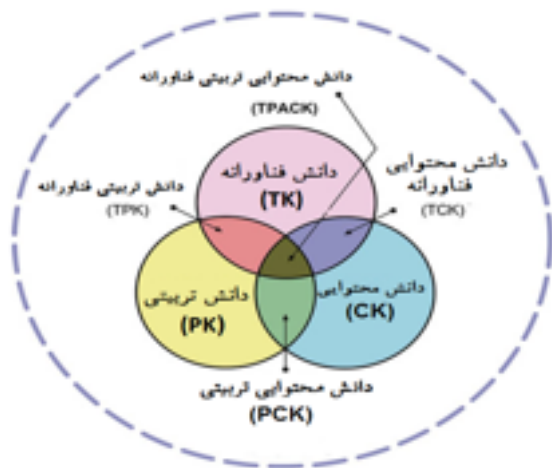
ابتدایی مدرسان که هنوز به قدر کافی به وسیله آنها درک نشده است، دانش محتوایی تربیتی است. دانش محتوایی تربیتی اساتید دانشگاه تنها شامل دانش موضوعی نیست، بلکه دارای حوزه های چند گانه ای است که اساتید علاوه بر داشتن تسلط کافی بر حوزه تخصصی خود، می بایست در زمینه ویژگی های روانشناختی دانشجویان، موقعیت و بافت تربیتی دانشگاهی و برنامه های درسی در آموزش عالی هم دانش و اطلاعات کافی داشته باشند.

نکته :

با توجه به اهمیت توسعه حرفه ای اساتید هیات علمی و ماهیت میان رشته ای بودن دانش موضوعی - تربیتی PCK، در این شماره سعی شده است تا از تجربیات آموزش عالی در سایر حوزه ها مانند علوم تجربی و صنعت نیز به نفع فعالیت های تربیت معلم بهره گرفته شود. لذا برخی از مقالات و مصاحبه های این شماره به بهره گیری از چنین تجربیاتی اختصاص داده شده است. با توجه به اینکه در یک سو همه آموزش ها در مراکز آموزش عالی و مراکز تربیت معلم، اساتید و مدرسان قرار دارند، فنون و دانش معلمی در انتقال دانش و مهارتها نقش کلیدی را ایفا کرده و از این جهت موارد مورد اشاره تا حد زیادی قابل تعمیم به اساتید و مدرسان سایر دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی نیز خواهد بود.

ساختار و مفهوم دانش محتوایی تعلیم و تربیت (PCK) در دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی

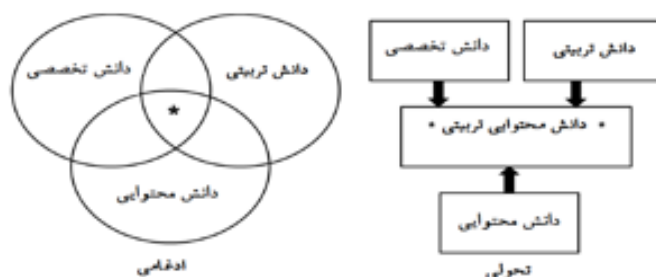
تربیتی (PCK) تقویت شود. دو رویکرد ادغامی و تحولی در خصوص PCK قابل ترسیم است. علاوه بر ادغام انواع دانش ها در دو مدل ادغامی و تحولی، در متون اخیر به این امر اشاره شده است که معلمان، مدرسان، و اساتید دانشگاهی به مهارت و دانش دیگری (به موازات سایر دانش ها) نیاز دارند و تعبیری که برای آن بکار گرفته شده است، اصطلاح تی پک (TPACK) است که اشاره به دانش محتوایی تربیتی فناورانه دارد. یعنی مدرسان جهت انتقال دانش به فراگیران علاوه بر دانش در دو حوزه ی محتوا و تربیتی، به دانش سومی تحت عنوان دانش محتوایی تربیتی فناورانه نیاز دارند. الگوی ادغام و ترکیب سه دانش به هم مرتبط به شرح زیر است.

در جمع بندی موضوع می توان نتیجه گرفت که اساتید دانشگاه به موجب مجموعه ای از دانش های تخصصی و حرفه ای قابلیت اولیه تدریس را پیدا می کنند اما این دانش تکمیل کننده همه قابلیت های یک استاد برای حضور در کلاس درس، نمی تواند باشد. به عبارت دیگر امکانات و شرایط برای تدریس وجود دارد اما زیرساخت های لازم برای استفاده از آن از طریق سطح دیگری از دانش فراهم می شود که دانش تربیتی یا به عبارتی «دیگر دانشی» است که به اساتید در همه زمینه های قبل از تدریس، هنگام تدریس، و پس از تدریس قابلیت حرفه ای تربیتی می بخشد. در واقع قابلیت یک استاد در کلاس درس زمانی تکمیل می گردد که بتواند اولاً کمیت و کیفیت دانشی را که می خواهد انتقال دهد شناسایی کند، ثانیاً اساتید به صورت دقیق فراگیران را ارزیابی نمایند، ثالثاً اساتید بتوانند راه ها و روش هایی را که می توانند دانش تخصصی خود را به آنها انتقال دهند، تشخیص دهند، و نهایتاً شیوه های دقیق و درست و منحصربفرد ارزیابی از دانش ارائه شده را شناسایی کنند. از این منظر حرفه تدریس چه در سطح مدارس و چه در سطح دانشگاه نه تنها مستلزم برخورداری از دانش در سطوح

فیزیک، و دستمایه خوبی باشد.

مشکلی که در مورد دانش تدریس جهت مطرح شدن به یک حوزه مهم وجود دارد این است که علیرغم اینکه تدریس همزاد آموزش عالی است و با ظهور آموزش عالی جایگاه تدریس در این نظام مشخص شده است، با این حال به دلیل غلبه روح پژوهش در آموزش عالی، تدریس در سایه پژوهش قرار گرفته است. علاوه بر مورد فوق، اغلب اساتید و مدرسان دانشگاهی در انتقال محتوا به دانشجو با در نظر داشتن پیوند و ادغام میان دانش محتوا و دانش تعلیم و تربیت دارای مشکل اساسی هستند. مشکل از آنجا ناشی می شود که درک تلفیق این دو نوع دانش یعنی PK و CK به سادگی ممکن نیست. برخی گمان می کنند این دانش ناشی از به هم افزودن دو دانش تعلیم و تربیت و حوزه محتوایی و تخصصی مانند فیزیک، ریاضی، یا شیمی است، که هر یک به طور منفک شده و مجزا از هم رشد کرده اند. با این نوع نگاه به دانش محتوایی تربیتی (PCK) ممکن است تصور شود که مولفه ای از دانش تعلیم و تربیت (PK) مثل روش و فنون تدریس در کنار دانش تخصصی (ریاضی، فیزیک، شیمی و) قرار می گیرد و چیزی به نام روش تدریس (یک موضوع تخصصی مثلاً روش تدریس شیمی) شکل می گیرد. اینجاست که دو حوزه دانشی، به طور موازی کنار همدیگر قرار می گیرند تا تلفیق شوند. این فکر چیزی است که در متون لاتین از آن تحت عنوان «مدل ادغامی» و در متون فارسی و بنا به تعبیر دکتر مهرمحمدی، تحت عنوان تلفیق از نوع چند رشته ای از آن یاد می شود که پیوند میان حوزه های علمی را از حالت تلفیق به حالت جمیع و هم جوشی (امتزاج) دانش ارتقاء می دهد. علاوه بر رویکرد ادغامی (چندرشته ای) رویکرد دیگری تحت عنوان رویکرد تحولی (انتقالی) وجود دارد که در آن دانش راجع به موضوع درسی، تعلیم و تربیت، بافت و موقعیت، چه به صورت جداگانه و چه به صورت تلفیقی به دانش محتوایی تربیتی تبدیل و تحول می یابد و به عنوان مبنای دانشی تدریس به کار می رود. در این حالت دانش محتوایی تربیتی باید به خوبی ساختار بندی شده و در دسترس باشد و مبنای دانشی به گونه ای تلفیقی به فراگیران تدریس شود تا تجربه تدریس، رشد، انتخاب و استفاده از دانش محتوایی

ساختار و مفهوم دانش محتوایی تعلیم و تربیت (PCK) در دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی

محتوایی و در تعامل با آن شکل خاصی از دانش تربیتی نمود پیدا کند که تنها در مورد تدریس موضوعات خاص حالت ویژه و منحصر بفرد پیدا می کند.

و زمینه های متفاوت است بلکه مهارت کسب، تلفیق، و استفاده از دانش های مورد نیاز را نیز می طلبد. زیرا ترکیب دانش تربیتی و دانش محتوایی، دانش تربیتی را از حالت دانش محض جدا کرده و باعث می شود که در کنار دانش

رویکردها، روش ها، و سیاستهای مربوط به توسعه اعضای هیئت علمی: لزوم توجه مدیران دانشگاهی به آموزش و بهسازی اعضای هیئت علمی
مصاحبه با دکتر آیت سعادت طلب: استادیار مؤسسه تحقیقات تربیتی، روانشناختی و اجتماعی دانشگاه خوارزمی

دکتر سعادت طلب متولد ۱۳۵۷ و دارای دکترای برنامه ریزی توسعه آموزش عالی از دانشگاه شهید بهشتی است. رساله دکترای ایشان درباره شناسایی رویکردهای بهسازی هیئت علمی در دانشگاه های دولتی شهر تهران بود. ایشان دارای تجارب شغلی، مقاله و کتب علمی در زمینه بهسازی و توسعه اعضای هیئت علمی بوده و هم اکنون به عنوان معاون پژوهشی مؤسسه تحقیقات تربیتی، روانشناختی و اجتماعی دانشگاه خوارزمی مشغول به فعالیت است. مهمترین تالیف ایشان کتاب «رویکرد مدیران دانشگاهی نسبت به آموزش و بهسازی» است که در سال ۱۳۹۴ در انتشارات علم استادان به چاپ رسیده است.

هیئت علمی، به مفهوم توسعه حرفه ای اساتید دانشگاه اشاره دارد. در مفهوم توسعه اعضای هیئت علمی چند نکته اصلی وجود دارد. اول اینکه این مفهوم دلالت دارد بر بهسازی و بهبود فعالیت های اعضای هیئت علمی و ناظر بر ارتقاء سطح مهارتهای پژوهشی، آموزشی و فناورانه اساتید دانشگاه است. لازم به ذکر است که هر کدام از این مهارتها بر حسب کارکردهای آموزش عالی متفاوت خواهند بود. حتی می توان مهارتهای مورد نیاز را به دو حوزه سنتی و مدرن تقسیم بندی کرد. حوزه های سنتی که یک هیئت علمی باید در آنها توسعه پیدا کند عبارتند از: آموزش، پژوهش، اداره کردن و مدیریت و پرداختن به فعالیت های اداری و اجرایی در حوزه های علمی و مؤسسات علمی. همچنین ارتباطات نوشتاری بسیار مهم است که معمولاً به آن توجه چندانی نداریم و باید ارتباطات در حد گروه، دانشکده و یا در شبکه ها به صورت مکتوب وجود داشته باشد. بحث کامپیوتر و مجموعه بحثهای ملحقیات کامپیوتر و

Faculty Development، گفته آلوین تافلر بسیار مناسب به نظر می رسد. آلوین تافلر اذعان می دارد که در قرن حاضر به کسی با سواد گفته می شود که بتواند یاد بگیرد و بتواند فراموش کند و دوباره یاد بگیرد. این بحث از اینجا ناشی می شود که دوره مفید عمر علم بسیار کوتاه می شود. همیشه در محافل علمی و آکادمیکی این بحث مطرح است که هر ۵ سال یکبار علم بشر دو برابر می شود و حتی امروزه در برخی از رشته ها و حوزه ها این زمان به کمتر از یکسال رسیده است و اگر کسی نتواند در این مدت خود را بروزرسانی کند بخش زیادی از اطلاعاتش را از دست می دهد. به عنوان نقطه آغاز، ما اعضای هیئت علمی در هر حوزه ای که هستیم باید بتوانیم یاد بگیریم که آندسته از دانسته و یادگیری قبلی که منسوخ شده است را کنار بگذاریم و این توانایی را داشته باشیم که یادگیری جدید داشته باشیم. این چرخه «یادگیری منسوخ شدن یادگیری یادگیری جدید» در آموزش عالی و به طور خاص در بعد اعضای

سوال: توسعه اعضای هیئت علمی دارای چه ابعادی و جنبه هایی است؟ و اصولاً یک برنامه اثربخش توسعه هیئت علمی چه ویژگی هایی دارد؟

مفهوم توسعه اعضای هیئت علمی از دهه هفتاد میلادی وارد فرهنگ آموزش عالی شده است اما علیرغم کاربرد وسیع و رایج آن، یک تعریف کامل و جامع که مورد قبول اکثریت باشد هنوز وجود ندارد. بسیاری از پژوهشگران و نویسندگان، کاربرد این مفهوم را برخی اوقات بسیار محدود و گاهی بسیار وسیع و گسترده در نظر گرفته اند. در معنای عام، این واژه دامنه وسیعی از فعالیت ها را تشکیل می دهد که هدف آن بهبود عملکرد اعضای هیئت علمی است. اما در معنای خاص، این واژه شامل فعالیت هایی است که به اعضای هیئت علمی در رشد و توانمندسازی حرفه ای آنها یاری می رساند.

جهت شروع برای مفهوم پردازی اصطلاح توسعه هیئت علمی یا همان

ادامه مصاحبه با جناب آقای دکتر آیت سعادت طلب

نهایتاً اجتماعی شدن و اخلاق اجتماعی علمی در محیط آکادمیک، را می توان جزو حوزه های بحث توسعه اعضای هیئت علمی در نظر گرفت. اما طبیعتاً بحث آموزش و پژوهش و مدیریت نسبت به سایر مباحث دیگر، در اکثر پژوهش ها، برنامه ها، و سیاستگذاری ها، پر رنگ تر دیده شده و جلوه می کنند. در حوزه های سنتی، بر مهارت های آموزش و پژوهش تاکید می شود اما در حوزه نوین بر تلفیق آموزش و پژوهش، همراستایی آموزش و پژوهش، و همراستایی آموزش با حوزه عمل تاکید می شود که متأسفانه در اغلب دانشگاه ها این همراستایی کمرنگ است. اخیراً دانشگاه های خارجی و بین المللی به سمت برنامه های توسعه اعضای هیئت علمی در موضوع PCK یا دانش محتوایی تعلیم و تربیت حرکت کرده و در این خصوص مقالات متعددی در نشریات معتبر به چاپ رسیده و کتب متنوعی در حوزه های دانشی مختلف، منتشر شده است. این مهم تا جایی در کانون توجه قرار گرفته که در اغلب دانشگاه ها سازماندهی و مدیریت جریان توسعه اعضای هیئت علمی از یک انتخاب به یک اجبار برای دانشگاه ها تبدیل شده است. چرا که اولاً از این طریق رشد حرفه ای اعضای هیئت علمی بهتر و سریعتر شکل می گیرد و ثانیاً توسعه اعضای هیئت علمی به طور روز افزونی به سازوکاری کلیدی برای بهبود و توسعه دانشگاه تبدیل شده است.

سوال: آقای دکتر سعادت طلب، قبل از ورود به بحث PCK، روی بحث توسعه هیئت علمی متمرکز بشیم و اکنون این سوال را مطرح می کنم که به نظر شما چه رویکردهایی برای توسعه هیئت علمی در دانشگاه ها وجود دارد؟ به طور کلی دو رویکرد در خصوص توسعه هیئت علمی وجود دارد، هر

است. رویکردهایی که مدیران دانشگاهی اتخاذ می کنند نقش اساسی در موفقیت و تداوم برنامه های آموزش و بهسازی اعضای هیئت علمی در دانشگاه ها ایفا می نماید. رویکردی که مدیران دانشگاهی نسبت به آموزش و بهسازی اعضای هیئت علمی در دانشگاه دارند متأثر از دو عامل اساسی فردی و سازمانی می باشد. عوامل فردی مؤثر در رویکرد مدیران دانشگاهی نسبت به آموزش و بهسازی اعضای هیئت علمی سازی شامل نگرش مدیران دانشگاهی نسبت به آموزش و بهسازی اعضای هیئت علمی، توانمندی های مدیران دانشگاهی و مهارت های مدیران دانشگاهی است. عوامل سازمانی نیز دومین عامل مؤثر بر رویکرد مدیران دانشگاهی نسبت به آموزش و بهسازی اعضای هیئت علمی است. این عوامل نیز شامل فرهنگ سازمانی، قوانین و مقررات، ساختار سازمانی و منابع مالی و کالبدی می باشد. در کل مدیران دانشگاهی دارای چهار رویکرد نسبت به آموزش و بهسازی اعضای هیئت علمی هستند. این چهار رویکرد شامل:

رویکرد حمایتی (داشتن نگاه سرمایه ای به توسعه حرفه ای، نگاه به توسعه حرفه ای هیئت علمی به عنوان یک فرصت یادگیری، توجه کیفی به توسعه دانشگاه و اعضای هیئت علمی، باور و نگاه مثبت نسبت به توسعه حرفه ای، اولویت داشتن توسعه حرفه ای، نیازمند دانستن اعضای هیئت علمی به توسعه حرفه ای)،

رویکرد غیر حمایتی (نگاه هزینه ای به توسعه حرفه ای اعضای هیئت علمی، داشتن نگاه کمی به توسعه اعضای هیئت علمی، داشتن باور و نگاه منفی نسبت به توسعه حرفه ای اعضای هیئت علمی، عدم اولویت توسعه حرفه ای اعضای هیئت علمی، بی نیاز دانستن اعضای هیئت علمی از توسعه حرفه ای)،

رویکرد خنثی (تماشاچی بودن نسبت

چند که به طور ریزتر و خردتر رویکردهای بیشتری قابل ذکر است. به عبارت دیگر در دو جنبه توسعه هیئت علمی در برنامه های توسعه دیده می شود. توسعه هیئت علمی یا به صورت فردی صورت می گیرد یا به صورت گروهی. هر کدام از رویکردهای ذکر شده دارای مراحل و راهبردهای منحصربفرد خود هستند. ذکر این نکته مهم است که اعضای هیئت علمی متفاوت، ممکن است نیازهای توسعه ای متفاوتی داشته باشند. اصلاً نمی توانیم برای همه دنبال یک رویکرد توسعه ای یکسان باشیم. در یک گروه آموزشی، یک دانشکده یا حتی یک فرد در یک سال تحصیلی و یا در دو ترم متفاوت ممکن است نیازهای پژوهشی و آموزشی و فناورانه متفاوت داشته باشد. زمانی که از توسعه هیئت علمی صحبت می شود منظور برنامه درسی به تنهایی نیست، بحث آموزش هم به تنهایی نیست بلکه یک بحث خاصی است که از ترکیب همه این موارد بوجود می آید. پس زمانی که از توسعه هیئت علمی صحبت به عمل می آید منظور توسعه همه جانبه جهت بهسازی و رشد حرفه ای اعضای هیئت علمی است. آنچه قبل و مهمتر از همه ی عوامل بر توسعه و بهسازی اعضای هیئت علمی می تواند تأثیر قابل ملاحظه ای داشته باشد، رویکرد مدیران و رؤسای دانشگاه ها نسبت به توسعه حرفه ای اعضای هیئت علمی

ادامه مصاحبه با جناب آقای دکتر آیت سعادت طلب

بتوانیم آن سازمان را تقویت کنیم به نحوی که بتواند به اهداف و مأموریت- های پیش بینی شده اش نائل شود. پس در واقع اینها اجزایی از تعریف توسعه هیئت علمی می توانند در نظر گرفته شوند. در این برنامه قرار است که به هیئت علمی کمک شود تا بتواند در آموزش، تحقیق و فعالیتهای و خدمات آکادمیک موثرتر باشد. همچنین بتواند در حوزه های فردی و حرفه ای خود را بازسازی و نوسازی کند و تجدید دانش و اطلاعات داشته باشد و یک انعطاف را در موسسات آموزشی و محیط آموزشی مان بوجود بیاوریم که بتواند روحیه بخش باشد و در عین حال علایق و آرمان های اعضا و موسسات آموزشی تعقیب شود. همچنین برنامه های توسعه به دنبال همراستا کردن اهداف اعضای هیئت علمی با اهداف دانشگاه می باشد. یعنی هدف این است که خدمات با کیفیت بالا در سطح مأموریت های سازمان، هماهنگ و منسجم ارائه شوند. همچنین هدف این است که گستره ای از فعالیت ها و فرصت هایی فراهم شود که توسط آن اعضای هیئت علمی بتواند در آغاز کار، اواسط خدمت و حتی در سال های پایانی، نیازهای سازمانی و علایق فردی اش را توسعه بدهد و بحث تقویت اجتماعات علمی در دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی نیز به تقویت ارتباطات همکارانه بهره ور و کارآمد منجر شود. این مجموعه جزء هدف های هیئت علمی می تواند قرار بگیرد.

سوال: هدف (اهداف) برنامه های توسعه هیئت علمی چیست و یک هیئت علمی توسعه یافته باید دارای چه ویژگی هایی باشد؟

وقتی گفته می شود یک هیئت علمی توسعه پیدا کرده است، یعنی ایشان ویژگی ها، توانایی ها، و قابلیت هایی در حوزه های برنامه درسی، آموزش و تدریس، و همچنین مسائل سازمانی و مدیریتی و ارتباطات را به دست آورده است. هدف برنامه های توسعه حرفه ای و برنامه های توانمندسازی اعضای هیئت علمی، کمک کردن به اساتید جهت توسعه دانش، مهارت، و ارزش های مورد نیاز برای موفقیت در نقش های آکادمیک است. پس در واقع، برنامه های توسعه هیئت علمی ابزاری است که می تواند در میل به دانش، مهارت و ارزش های حرفه ای به عنوان یک مربی یا معلم، به عنوان یک حرفه ای فرهیخته دانشگاهی و به عنوان عضوی از یک سازمان آموزشی کمک کند که در اینجا بحث های سازمانی آن مطرح می شود که ما

به تحولات سیستم آموزشی، عدم تامین امکانات و منابع (بودجه، فضا و تجهیزات) برای توسعه حرفه ای، عدم توجه جدی به توسعه کیفی سیستم آموزشی به جای توسعه کیفی، بی تفاوتی آگاهانه یا ناآگاهانه در برابر توسعه حرفه ای، نداشتن چشم انداز و برنامه برای توسعه حرفه ای) و رویکرد اقتضایی (در نظر گرفتن توسعه حرفه ای معلمان به عنوان یک ضرورت) است. هر یک از این رویکردها به میزان سطح پذیرش و باور مدیران و نیز میزان آگاهی و عدم آگاهی آنها از برنامه های آموزش و بهسازی، بستگی دارد که به بهترین شکل در نگاره زیر می تواند خلاصه شود.

	آگاهانه			
	+ + + +			
	- - - -			
رویکرد حمایتی	+	+	-	-
رویکرد مقاومتی	-	-	-	-
رویکرد خنثی	-	-	-	-
رویکرد اقتضایی	+	+	+	+
	پذیرش	باور	تدارک منابع و امکانات	مشارکت

ادامه مصاحبه با جناب آقای دکتر آیت سعادت طلب

نیازسنجی شناسایی شوند و همچنین نیازهای بومی و منطقه ای و خاص همان افراد باید در نظر گرفته شود و مطابق با آن سرمایه گذاری صورت گیرد، که این امر متأسفانه در دانشگاه های ایران سیکل درستی را طی نمی کند و در اغلب اوقات برای آن سیکل، چرخه و فرایندی تعریف نشده است. چنین مسائلی باعث می شود که یک تناقض آشکار ایجاد شود، یعنی در اغلب موارد اساتید (تمامی حوزه ها مثلاً فنی مهندسی، علوم پایه، علوم پزشکی و ...) در فعالیت های روزانه خود مهارت پیدا کرده اند اما به عنوان یک معلم اصلاً مجرب نیستند. پس ما فارغ التحصیلانی را در کارها و فعالیتهای اجرایی شان متخصص می کنیم اما در حوزه معلمی، پرورش و تعلیم هیچ تجربه خاصی به آنها نمی دهیم. ما نیاز رو به افزونی به بحث کارآمدی نیروها داریم و این تناقضی است که نمی توانیم آنرا رها کنیم و باید حتماً در آن سرمایه گذاری کنیم.

و اولویت ها قرار ندارد و بر فرایند نیازسنجی آموزشی نبوده و در اکثر مواقع به صورت پراکنده، هر از گاه و سلیقه ای انجام می شود. هر چند که اغلب دانشگاه های ایرانی برای توسعه پژوهشی اساتید مواردی مانند گرنت پژوهشی، پژوهانه، و فرصت های مطالعاتی در نظر گرفته اند اما برای توسعه همه جانبه اساتید آنطور که باید و شایسته است، سرمایه گذاری صورت نگرفته است. این مهم بیش از پیش باید توسط رهبران آموزش عالی مورد حمایت قرار داده شود و تا رهبران آموزش عالی، موسسه، گروه یا دانشکده از آن حمایت نکنند، این طرح ها به نتیجه نخواهد رسید. همچنین این طرح ها باید با چشم اندازها و اولویت های واحد سازمانی همسو باشند. علاوه بر مورد ذکر شده، نیازهای توسعه اعضای هیئت علمی باید از طریق فرایند

سوال: جهت توسعه ویژگی های حرفه ای اساتید، نظام آموزش عالی به عنوان یکی از ارکان خود، روی هیئت علمی چقدر سرمایه گذاری کرده و چه اقداماتی انجام داده است؟

همه ما به عنوان اساتید دانشگاه، دارای تجربه معلمی هستیم و می دانیم که یک معلم واقعی و حرفه ای چه خصوصیات و ویژگی هایی باید داشته باشد. در این مورد، همواره این سوال قابل طرح بوده که جهت توسعه این ویژگی های حرفه ای، نظام آموزش عالی به عنوان یکی از ارکان خود، روی هیئت علمی چقدر سرمایه گذاری کرده و چه اقداماتی انجام داده است؟ قبل از پاسخ به این سوال بهتر است تجارب دانشگاه های بزرگ و معتبر در سطح ملی و بین المللی دیده شود و بررسی شود که بحث توسعه اعضای هیئت علمی به چه شکل و شیوه ای و تحت چه عناوینی پیگیری شده است. در اغلب دانشگاه های بین المللی و خارجی، توسعه اعضای هیئت علمی، در سطح گروه های آموزشی به عنوان یکی از وظایف مدیر گروه تعریف و برنامه هایی برای آن تدوین شده است. مثلاً بخشی از وظایف مدیر گروه آموزشی این است که اعضای گروه تخصصی خود را به مسیریایی سوق دهد و یک سیاستگذاری داشته باشد که توسعه هیئت علمی را در بر داشته باشد. در دانشگاه های خارج از ایران، به اساتید اجازه داده می شود دستیار آموزشی و همچنین دستیار پژوهشی داشته باشند. به عبارت دیگر در بحث توسعه هیئت علمی تنها روی اعضای هیئت علمی محدود و منحصر نیست بلکه حتماً دانشجویان، دستیاران آموزشی و پژوهشی را هم در برخواهد گرفت. اما در اغلب دانشگاه های ایران فعالیت های توسعه هیئت علمی چندان در راستای مأموریت ها

ارتقای برنامه های توانمندسازی اعضای هیئت علمی (در PCK) در نظام آموزش پزشکی : برنامه ها، مداخلات و پیامدها

دکتر جمیل صادقی فر متولد ۱۳۶۳ و دارای دکترای مدیریت خدمات و بهداشت درمانی از دانشگاه علوم پزشکی ایران است. ایشان هم اکنون استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام و به طور همزمان معاونت دانشجویی این دانشگاه را برعهده دارد. نامبرده داری مقالات، کتب و سخنرانی هایی متعددی در حوزه آموزش پزشکی و روش های تدریس در حوزه علوم پزشکی است.

محتوای برنامه های توانمندسازی اعضای هیئت علمی حوزه علوم پزشکی

برنامه های توانمندسازی در مقالات مختلف، اعضای هیئت علمی را در نقش های مختلفی آماده می نماید. این نقشها طیف وسیعی از آموزش و تدریس تا پژوهش و رهبری آموزشی را در حیطه خود قرار می دهند. باید به این نکته اشاره کرد که اکثر اساتید حوزه پزشکی در حیطه حرفه ای و شغلی خود مورد آموزش قرار می گیرند در حالیکه اکثر آنها در حیطه هایی چون مدرس پزشکی، محققان آموزشی، تمرین نویسندگی و مدیریت آموزشی، از آموزش های کافی برخوردار نشده اند. بنابراین اعضای هیئت علمی حوزه علوم پزشکی باید در حیطه هایی چون آموزش، موانع تدریس موفق، ارزیابی مبتنی بر صلاحیت، برنامه درسی پنهان، فناوری آموزشی، آموزش و پژوهش مداوم، آموزش بینند. باید اذعان نمود که یک برنامه ی موفق توانمندسازی را می توان شامل ارتقای حرفه ای، ارتقای آموزشی، ارتقای سازمانی و ارزشیابی برنامه دانست. البته حیطه ها و حوزه هایی دیگر را نیز می توان در برنامه های توانمندسازی گنجانند. مواردی از قبیل؛ یادگیری مبتنی بر حل مسئله، آموزش بهداشت حرفه ای، تعریف خبرگی، آموزش سرپایی جهت توانمندسازی اعضای هیئت علمی می تواند در برنامه های توانمندسازی دیده شوند.

توانمندسازی اعضای هیئت علمی در عصر حاضر و با توجه به پیشرفت های اخیر در حوزه های مختلف علوم از اهمیت بسزایی در نظام آموزش پزشکی برخوردار است. این موضوع تا آن حد اهمیت دارد که در کشورهای مختلف برنامه ریزی های گوناگونی در این بخش با هدف دستیابی به مواردی چون تدریس عالی، برنامه درسی و دانش پژوهی، رهبری و توسعه حرفه ای، و روش تدریس ناب انجام گرفته است. ارتقای برنامه های توانمندسازی در حوزه آموزش پزشکی، نیاز به استفاده از محتواهای گوناگون برای پیاده سازی، استفاده از روش های مطالعاتی ترکیبی و منابع اطلاعاتی چندگانه و سطح بالا دارد. به هرحال اگر ما اطمینان داریم که برنامه های توانمندسازی، سبب ارتقای مهارت ها و صلاحیت های مختلف حرفه ای اعضای هیئت علمی می گردد، استفاده از روش های نظام مند برنامه ریزی تا ارزیابی نتایج برنامه ها می تواند سبب بهبود برنامه های توانمندسازی گردد. در نتیجه اعضای هیئت علمی و افراد دخیل در برنامه های توانمندسازی باید نسبت به ضعف های ذاتی برنامه های سنتی توانمندسازی آگاه گردند و درعین حال باید توجه داشت که توانمندسازی اعضای هیئت علمی، فرآیندی پیچیده و دارای ساختاری درهم تنیده می باشد. روند ارتقای برنامه های توانمندسازی در دانشگاه های علوم پزشکی در ایران آهسته تر از دیگر نقاط جهان است، به طوری که تعداد مقالات معدودی به این موضوع پرداخته اند و بیشتر بر نتایج برنامه ها و آن هم در کوتاه مدت اشاره داشته اند. این در حالی است که در دانشگاه ها و مناطق مختلف دنیا پیشرفت های وسیعی در این حوزه در حال اتفاق افتادن است. با توجه به این نکته، به روز بودن برنامه ها و داشتن رویکردی نظام مند برای برگزاری و ارتقای برنامه های توانمندسازی، امری اجتناب ناپذیر بوده و داشتن برنامه های بلندمدت و استفاده از تجربیات دیگر دانشگاه ها می تواند در این زمینه مؤثر واقع گردد.

ارتقای برنامه های توانمندسازی اعضای هیئت علمی (در PCK) در نظام آموزش پزشکی

در حوزه پزشکی نیز گستردگی بی شماری وجود دارد. در اغلب موارد روش های آموزشی در حوزه توانمندسازی اساتید به شکل کارگاه، دوره های کوتاه مدت، فلوشیپ و برنامه های طولی برگزار گردیده است. در برخی مواقع شکل اجرایی برنامه دانشگاه ها شامل مواردی از قبیل؛ استفاده از کارگاه های برنامه توانمندسازی محلی، استفاده موثر از تکنیک مبتنی بر مسئله و استفاده از تکنیک بحث در گروه های کوچک در قالب کارگاه های توانمندسازی، استفاده از کتاب آموزشی و بازخورد و پشتیبانی از طرف همکاران، استفاده از روش های ترکیبی از جمله کارگاه های آموزشی، استفاده از شبکه به اشتراک گذاری مطالب از جمله استفاده از وبلاگها، مجلات و استفاده از نشست های ملی، استفاده از روش ایفای نقش و مشارکت افراد در گروه ها با تنوع بالا، استفاده از ظرفیت آموزش های مجازی، استفاده از فرمت های مبتنی بر وب، و برگزاری دوره های فلوشیپ و می باشد.

علاوه بر موارد فوق با توجه به گستردگی افراد شرکت کننده در دوره های توانمندسازی، از روش های دیگری مانند، روش های توسعه شبکه های الکترونیک، استفاده از رویکرد یادگیری تجربی همراه با کار در گروه های کوچک، استفاده از فعالیت های مبتنی بر شبکه و حمایت از ساختارهای مشارکتی مبتنی بر شبکه های آنلاین، استفاده از فیلم به همراه بحث در جهت آموزش مسائل مرتبط با مسائل بحث برانگیز، و را می توان استفاده کرد. علیرغم تنوع روش های آموزشی توانمندسازی اعضای هیئت علمی، در دانشگاه های ایران بیشتر از کارگاه های آموزشی و workshops استفاده می شود. این در حالی است که جهت گیری اغلب برنامه های توسعه هیئت علمی بیشتر به سمت و سوی توانمندسازی اعضای هیئت علمی در محیط کار و جوامع یادگیری می باشد و به نظر میرسد یادگیری مبتنی بر محل کار و جوامع یادگیری در خور توجه مطالعات در آینده خواهد بود.

علاوه بر حوزه عملی باید به حوزه نظری و محتوایی تدریس اساتید حوزه علوم پزشکی هم اشاره کرد. تنها نباید دانش اساتید به محتوای کتب و مقالات و جزوات ختم بشود. بلکه یک برنامه توانمندسازی می تواند این حوزه را بخوبی با موارد دیگر پیوند دهد. یک برنامه توانمندسازی در این زمینه می تواند شامل مواردی مانند برنامه ریزی درسی (طرح درس)، نوشتن اهداف عینی، ارزیابی با استفاده از طراحی سوالات تشریحی، طراحی نمره دهی، استراتژی های نمره دهی، انگیزش دانشجویان، ناتوانایی های یادگیری، مدیریت کلاس درس، یادگیری فعال، مهارت های ارائه و ارتباطات، بازاندیشی، جستجو و ارزیابی شواهد و ... باشد. مثلا در برنامه های فلوشیپ مواردی مانند مهارت های ارتباطی، مدیریت کلاس، انگیزه دانشجویان، تفاوت های فردی در یادگیری و مهارت های تفکر را می توان پیشنهاد نمود. در مورد دیگری می توان به پزشک خانواده اشاره کرد. در حوزه پزشک خانواده به مواردی از قبیل بهبود مهارت های تدریس و آموزش، پژوهش، مهارت های ارتباطی، توسعه حرفه ای، فناوری، مدیریت، مهارت های بالینی، ارزیابی و نمره دهی به دانشجویان، برنامه ریزی درسی، روابط همکار، آموزش در مناطق محروم و انفورماتیک پزشکی می توان اشاره کرد. به همین منوال، در توانمندسازی اعضای هیئت علمی حوزه بالینی می توان به مواردی چون جو آموزشی، کنترل جلسه و کلاس، مهارت های ارتباطی، ارزشیابی، بازخورد، ارتقاء یادگیری خود راهبر، اشاره داشت. در برخی موارد و در بعضی از دانشگاه ها، سیستم توانمندسازی اعضای هیئت علمی به صورت آنلاین است. در سیستم توانمندسازی آنلاین، مازول هایی چون بازخورد و نظارت بالینی، آموزش مبتنی بر محل کار، آموزش الکترونیک و مدیریت ارزیابی دانشجوی، توسعه شغلی، نقد و بررسی مطالعات، سخنرانی، آموزش در گروه های کوچک، آموزش بین حرفه ای و تعیین اهداف یادگیری تعبیه و طراحی شده است. با توجه به آنچه گفته شد می توان اذعان داشت که برنامه توانمندسازی به دو بعد اصلی «ارتقای تدریس و ارزیابی و برنامه ریزی درسی» و «بعد بهبود مدیریت و رهبری» اشاره دارد.

روش های آموزشی در برنامه های توانمندسازی اعضای هیئت علمی

در بیان چگونگی اجرا و پیاده سازی برنامه های توانمندسازی

ارتقای برنامه های توانمندسازی اعضای هیئت علمی (در PCK) در نظام آموزش پزشکی

شرکت کنندگان وجود داشته باشد. لازم است انتخاب آنها بر پایه مطالعات و شواهد دقیق و محکمی با توجه به ضمیمه و شرایط موجود آن، باشد تا از هرگونه نقصی در این زمینه ممانعت به عمل آید.

پیامد مداخلات توانمندسازی

به طور خیلی خلاصه می توان پیامدهای مداخلات توانمندسازی را بر اساس الگوی کرک پاتریک بررسی نمود و می توان مشخص نمود که برنامه های توانمندسازی صورت گرفته در چه سطحی تغییر ایجاد کرده است. الگوی کرک پاتریک یادگیری حاصل از یک دوره آموزشی (اثربخشی آموزشی) را در چهار سطح واکنش و رضایت، یادگیری (دانش)، تغییرات رفتاری، و نتایج (برونداهای حاصله) تبیین می کند. به نظر می رسد که اثربخشی دوره های برگزار شده اغلب دانشگاه های ایران، بیشتر در دو سطح اول قابل حصول است و بیشتر مشارکت کنندگان در دوره های آموزشی، ماحصل دوره را به کار نمی گیرند و هیچگونه تغییر در رفتار و برونادهای عملکردی آنها صورت نمی گیرد. از آنجائیکه اهمیت برنامه های توانمندسازی بر محوریت پاسخگویی اجتماعی استوار است، بنابراین اندازه گیری پیامدهای برنامه های توانمندسازی باید واقع گرا و مبتنی بر وظیفه باشد. در این راستا، در نظر گرفتن مجموعه ای از الگوها و رویکردهای گوناگون برای تحلیل پیامدها نیز می تواند کمک کننده باشد. قبل از اجرا و پیاده سازی هر برنامه ای، در نظر گرفتن زمینه و بافت مرتبط با توانمندسازی، بسیار حائز اهمیت می باشد. در پایان شایان ذکر است، توجه به محتوا، اجرا و نوع مداخلات و پیامدهای برنامه های توانمندسازی نه تنها سبب افزایش کیفیت برنامه ها خواهد شد، بلکه زمینه را برای افزایش کیفیت فعالیت های آموزشی و پژوهشی مدرسان و اعضای هیئت علمی دانشگاههای علوم پزشکی (و سایر دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی) فراهم می آورد.

نوع مداخلات و شیوه های سنجش برنامه های توانمندسازی اعضای هیئت علمی

اگر چه در پژوهش های متعدد، مداخلات بسیاری مورد بررسی قرار گرفته اند با این وجود مطالعات معدودی دارای رویکردی نظری در این حوزه هستند. همچنین مقالات اندکی نیز ریشه در تئوری های آموزشی از جمله رویکرد یادگیری بزرگسالان و یادگیری تجربی دارند. بر همین اساس تعدادی از پژوهش ها نیز از رویکردهای کیفی استفاده کرده اند. در حوزه توانمندسازی اعضای هیئت علمی اغلب مطالعات بدنبال پاسخ به این سؤال هستند که انگیزه و درک اعضای هیئت علمی حوزه پزشکی و بالینی از شرکت در برنامه های توانمندسازی چیست؟ نقش این برنامه ها در خودکارآمدی اساتید چیست؟ با این حال در ایران اغلب مطالعات صورت گرفته در حوزه رهبری آموزشی در برنامه های توانمندسازی بر روی برنامه های کارگاهی، برنامه های کوتاه مدت، فلوشیپ و دیگر برنامه های طولی متمرکز شده و اغلب مطالعات ماهیتی کمی گرایانه دارند. و تعداد کمی از مطالعات از رویکرد کیفی و ترکیبی استفاده نموده اند. در نتیجه باید گفت که برای آینده توسعه اعضای علمی در حوزه تدریس، می توان روش های نوینی از جمله ارزیابی های مبتنی بر عملکرد، استفاده از روش های مختلف جمع آوری داده ها و منابع مختلف و مقایسه استراتژی های مختلف برای توانمندسازی، را پیش بینی نمود. در زمینه به کارگیری نوع مداخلات، آنچه به نظر میرسد این است که بیشتر از روش کارگاهی در کشور استفاده می شود و با عنایت به اینکه این روش با کارگروهی همراه می باشد عدم به کارگیری صحیح آن منجر به بی حوصلگی و عدم استقبال شرکت کنندگان در آن می شود. به نظر، آنچه قبل از بکارگیری هر مداخله آموزشی لازم است این است که آشنایی جامع و کافی باهدف، موضوع و نیز

وضعیت عرصه دانش پژوهی تدریس و یادگیری در دانشگاه: نگاهی به حوزه فنی و مهندسی

مصاحبه با دکتر بهروز بیاتی. دکتر تخصصی در رشته مهندسی شیمی

دکتر بهروز بیاتی دارای دکترای تخصصی در رشته مهندسی شیمی از دانشگاه صنعتی سهند است. از سال ۱۳۹۲ در دانشگاه ایلام به عنوان استادیار و عضو هیئت علمی گروه مهندسی شیمی مشغول به فعالیت است. دوره پست دکتري تخصصی را در کشور ایتالیا (در کالابریا- انستیتوی تکنولوژی غشایی) در زمینه سنتز غشاهای ژئولیتی، طراحی و راه اندازی پایلوت راکتورهای غشایی گذرانده است. ایشان دارای مقالات متعددی در زمینه نانو ساختارها است.

جناب آقای دکتر بیاتی ضمن تشکر از وقتی که می گذارید، سوال اولی که قابل طرح است در خصوص وضعیت عرضه دانش در حوزه فنی و مهندسی است. لطفاً توضیح دهید که در این حوزه، وضعیت عرصه دانش پژوهی تدریس و یادگیری چگونه است؟

در دانشگاه های ایران بیشتر بر طبق سنت گذشته عمل کرده و مفاهیم و مطالب را به همان سبک قدیمی ارائه می دهند. این امر بیشتر در حوزه فنی و مهندسی دیده می شود. در دانشگاه ها، در به روز کردن شیوه های تدریس و روش های انتقال مفاهیم به دانشجویان تلاش زیادی صورت نمی گیرد. این نوع از آموزش در سالهای دور قابل قبول بود ولی در حال حاضر فارغ التحصیلانی که با این روش ها تحصیل کرده اند در جامعه کارایی ندارند و هیچ کسی هم در پی ارتباط و پیوند بین آموزش و نیاز جامعه و صنعت نیست. بنابراین فارغ التحصیلان این حوزه مانند کالایی قدیمی محسوب می شوند و در حوزه صنعت خریدار ندارند.

در عرصه دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی شیوه های موثر جریان انتقال دانش از اساتید به دانشجویان بسیار حائز اهمیت است. روش های موثر برای انتقال دانش بر اساس رشته های تحصیلی مختلف، متفاوت می باشد. برای رشته های فنی و مهندسی، حضور در صنایع کوچک و بزرگ بسیار مهم است، با این حال

در اکثر دانشگاه های ایران به دلیل هزینه هایی که باید صرف شود، از این مهم شانه خالی شده و همواره به عنوان یک حلقه مفقوده در رشته های مهندسی جلوه گر است. نکته دیگر این است که دانشجویان در طول ترم و چندین بار و از مناظر متفاوتی ارزشیابی می شوند در حالی که فقط آزمون پایان ترم و میان ترم به عنوان ملاک ارزیابی دانشجویان در نظر گرفته می شود. بنابراین آنچه در رشته های مهندسی حائز اهمیت است تلاش برای برقراری تناسب و پیوند بین محتوای تخصصی دروس، روش های تدریس، و شیوه های ارزشیابی دانشجویان با حوزه عمل (صنعت) است.

برای برورفت از مسأله فوق چه باید کرد؟

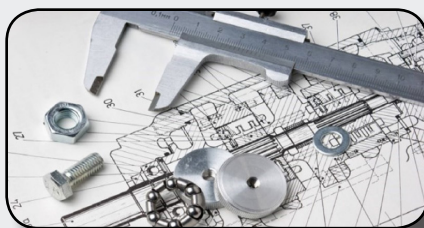
به نظر بنده فارغ التحصیلان دانشگاه های دولتی تا حدودی دارای اطلاعات اساسی در مورد رشته تخصصی خود هستند. بنابراین پرداختن اساتید به دانش محتوایی صرف چندان کارساز نبوده و توجه به دانش تربیتی حلقه مفقوده می باشد. چون هر چند از لحاظ تئوری قوی هستند ولی از لحاظ ایدئولوژی و اعتماد به نفس بسیار ضعیف هستند و باور توانستن در فکر آنها وجود ندارد. در صورتی

که در علوم مهندسی باور بر دانستن و توانستن خیلی مهم است و فارغ التحصیلان دانشگاه های معتبر جهان از این لحاظ بسیار توانا هستند. در دانشگاه های ایران، هر رشته از حوزه فنی و مهندسی از یکسری زیرشاخه که تخصصی بوده و در دوره ی تحصیلات تکمیلی بیشتر دیده می شود، تشکیل شده است و اصولاً هر عضو هیئت علمی در دو یا سه درس که وابسته به تخصص آنهاست، توانا بوده و سعی می شود که فقط همان دروس را تدریس نمایند و سالانه در آن زمینه تخصص پژوهشی هم انجام میدهند و این رویه بر تدریس ایشان هم تاثیر می گذارد. بنابراین در حوزه فنی و مهندسی هر درس هویت شخصی استاد بوده و اساتید بواسطه تدریس دروس مشخصی در بین دانشجویان شناسانده می شوند مثلاً آقای دکتر X ویژه ترمودینامیک است یا فلان استاد فقط مکانیک سیالات درس می دهد. یعنی آموزش در دانشگاه یک جور هویت شخصی است. اما در مورد اینکه اعضای هیئت علمی مهندسی چقدر علم مهندسی را با اصول آموزشی تلفیق می کنند و به شیوه علمی تدریس می کنند، واقعیت این است که اساتید غالباً به شیوه شخصی خود تدریس می کنند و خیلی اوقات همان جزوه ای که از اساتید قبلی خود داشته اند، را مبنای کار قرار می دهند و سالها همان را تدریس می کنند. این امر کمی توجه به تدریس عالمانه را نشان می دهد. البته این مسئله شاید از محتوای علم مهندسی ناشی شود

چکیده چند مقاله علمی جدید

که جزء رشته های سخت و غیرقابل انعطاف است. علم مهندسی خیلی دیر به دیر تغییر می کند. منابع آموزشی تقریباً ثابت اند و بطور کلی نوآوری آموزشی در مهندسی خیلی جا نیافتاده است و تمایلی هم برای تسهیم دانش آموزشی بین اساتید و یا حرف زدن در مورد تجربه معلمی آنها با هم وجود ندارد. بنابراین در حوزه مهندسی مسئله ی کمی توجه به دانش پژوهی آموزشی مشاهده می شود. به طور کلی در حوزه مهندسی هر کس شیوه خود را شناسنامه خود می داند و اینجا متداول نیست که استاد برای نقش معلمی خود آموزش ببیند و به عبارتی می توان گفت که زیرساخت علمی در توسعه آموزش بسیار ضعیف است. چنین تخصص گرایی در بین اساتید حوزه مهندسی، از جهاتی مثبت و از جهاتی جلوه های منفی دارد. یکی از جلوه های منفی تخصص گرایی پرداختن صرف به محتوا و متون تخصصی است که اغلب اساتید سعی در انتقال دانش تخصصی رشته مورد نظر را دارند و از جنبه های تربیتی رشته، غافل هستند. بنابراین دانشگاه های ایران و به طور خاص دانشکده های فنی و مهندسی باید به سمت دانش تدریس، شیوه های ارتباط بهتر با دانشجویان، مباحث تربیتی، و اثربخشی تدریس حرکت کنند. دانش پژوهی تدریس و یادگیری متناسب با کارکرد آموزشی دانشگاه، اشاره به فعالیت هایی دارد که باعث جریان انتقال دانش از یک بخش یا فرد به بخش یا فرد دیگر شده و شامل ارتباطات، ترجمه، تبدیل، و تصفیه دانش می باشد. از این رو اعضای هیئت علمی لازم است که بتوانند به نحو موثری دانش و تجربه خود را در اختیار فراگیران قرار دهند اما این امر به تنهایی اثربخشی تدریس و یادگیری دانشجو را تضمین نمی کند زیرا این

سطح از معلمی صرفاً بر دانش محتوای استوار است و از دانش تعلیم و تربیت و اصول پداگوژی بهره نگرفته است. بنابراین تدریس عالمانه یک استاد دانشگاه باید دو دانش حوزه محتوایی و دانش تعلیم تربیت را به نحو خلاقانه با یکدیگر تلفیق نموده و آگاهانه و عالمانه از آن برای یادگیری دانشجویان استفاده نماید. این تلفیق دو حوزه در همه حوزه ها و رشته های علمی بایستی به نحو احسن انجام شود تا PCK در تدریس به خوبی بازنمایی شود. اساتید دانشگاه در حوزه دانش تخصصی خود باید ۵ محور اصلی را مد نظر داشته باشند. محورهایی از جمله پژوهش های تخصصی (مقالات متعدد در رشته تخصصی)، تدریس و یادگیری (برجستگی آموزشی در رشته تخصصی)، تلفیق (فعالیت بین رشته ای و نشر آثار منتقدانه)، کاربرد (ارائه خدمات و مشاوره تخصصی به بیرون دانشگاه)، و ارتباط با عموم مردم (ارتباط با مدارس، سازمانها و نهادهای اجتماعی، سخنرانی در رسانه ها و).

آیا در بین اساتید رشته های فنی و مهندسی تسهیم اطلاعات و دانش در خصوص روش های تدریس مختلف وجود دارد؟ حرکت و فعالیت دانشگاه ها در این مسیر چگونه است؟

در حوزه فنی و مهندسی، هر استادی سعی دارد به صورت کاملاً فردی فعالیت های خود را هدایت نماید و از تبادل با اساتید دیگر پرهیز کند.

به نظر اینجانب، سالانه مدرسین هر درس در سراسر کشور بایستی با هم تبادل داشته باشند و اساتید برجسته هر رشته و هر درس تخصصی، هدایت جلسات تبادل را بر عهده بگیرند و بقیه اساتید را راهنمایی نمایند.

واضح و مبرهن است؛ همیشه دانشگاه در مسیری جلو می رود که سائق ها و انگیزه های جامعه آن را هدایت می کند. ایده ها از محیط گرفته می شوند. الان دانشگاه ها به تحقیق فراخوانده شده اند. اساتید همه دنبال پژوهش می روند و تدریس به حاشیه رانده شده است. از سوی دیگر قوانین ارتقاء و تبدیل وضعیت اساتید بیشتر مبتنی بر پژوهش است تا آموزش و این امر باعث شده است اساتیدی که تعداد مقاله بیشتری دارند، دارای اعتبار بیشتری در دانشگاه بوده و این در حالی است که همان اساتید دارای مقاله زیاد، ممکن است اساتید خوبی برای آموزش دادن نباشند. نتیجه این فرایند به حاشیه راندن آموزش و رونق گرفتن بازار داغ مقاله نویسی است. این پدیده به نوبه خود پیامد منفی نظام ارزشیابی نادرست در آموزش عالی است. البته حرکت در جهت پژوهش محوری از باب ایجاد تحرک علمی خوب است. ولی گاهی همین استادی که مقالات متعدد دارد هنوز جزوه و مطالبی را تدریس می کند که مربوط به ۳۰ سال پیش است و استدلال اغلب اساتید این است که علم، علم است و علوم پایه و مهندسی زیاد تغییر نمی کند که نیازی به تغییر منابع آموزشی باشد. بنابراین در ارتباط با ترغیب اساتید به نوآوری های آموزشی، به فرهنگ سازی و در عین حال پیش بینی سازوکارهای مناسبی برای آن، نیاز اساسی احساس می شود. در کل می توان اذعان داشت که ما اساتید به نشاط آموزشی نیاز داریم، چیزی که به نوآوری آموزشی بها دهد و زمینه تبادل تجربیات

چکیده چند مقاله علمی جدید

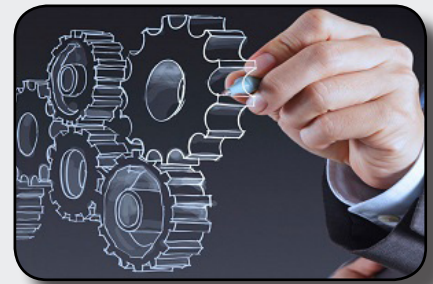
و اساتید بر اساس برداشت‌ها، تجارب، استعداد معلمی، و سلیقه شخصی خود تدریس می‌کنند و اگر هم خلاقیتی وجود داشته باشد مکانیسمی برای ارائه نوآوری آموزشی دیده نشده است. در حال حاضر ارتباطات علمی و پژوهشی کم و بیش در همایش‌ها و سمینارهای تخصصی مشاهده می‌شود ولی فقط محدود به پژوهش بوده که محفلی برای خواندن و ارائه مقاله هاست اما در مورد نوآوری آموزشی چه به شکل رسمی و چه غیررسمی چیز متداولی وجود ندارد.

به عنوان نتیجه می‌توان چنین بیان نمود که دانش پژوهی به عنوان مقوله‌ای چند وجهی از جوانب بسیاری اعم از تنوع عرصه، کیفیت معیارها و زیرساخت‌ها مورد نیاز، قابل تامل است و این امر به ویژه در مورد عرصه دانش پژوهی تدریس و یادگیری به لحاظ تاثیر آن در کیفیت فرایندهای آموزشی و یادگیری دانشجویان از اهمیت بیشتری برخوردار است. اصلاح آیین نامه‌ای، توانمندسازی اعضای هیئت علمی، فرهنگ سازی، و حمایت‌های منابع قدرت در سیستم و پیشرو بودن آنها در فرهنگ سازی آموزشی، از جمله مواردی هستند که می‌بایست مورد توجه مسئولان، سیاستگذاران، و برنامه ریزان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی قرار گیرند.

که آنها را به تولید و چاپ مقاله تشویق می‌کند، ناشی می‌شود. در دانشکده‌های مهندسی اصولاً این تفکر که آموزش مهندسی باید با رعایت اصول آموزش و تعلیم و تربیت باشد یا اعضای هیئت علمی، آموزشی در این باره ببینند، نه وجود دارد و نه حتی کسی تاکنون به آن فکر کرده است و این امر توجه ضعیف به تدریس عالمانه را بازنمایی می‌کند. همچنین تصور می‌شود چون علم مهندسی یک علم مشخص و ساختارمند است دیگر توانمندسازی اعضای هیئت علمی برای اصول معلمی با توجه به نوآوری‌های آموزشی، جایگاهی ندارد.

رشته مهندسی بیشتر محتوا محور است و اساتید فنی مهندسی از نظر محتوا مشکلی ندارند زیرا محتوای این حوزه، مطابق با جدیدترین کتابهای بین‌المللی است، اما شیوه آموزش و نوآوری‌های آموزشی تقریباً ضعیف است و اساتید هم خیلی درگیر نوآوری‌های آموزشی نیستند. به نظر من برای توجه اساتید به نوآوری‌های آموزشی باید دوره‌های آموزشی برای اعضای هیئت علمی پیش‌بینی شود تا تجربه آگاهانه‌ای حاصل شود و بعد راه‌های تسهیم دانش آموزشی و تبادل نوآوری‌های آموزشی را جستجو کنیم. در مورد دانش پژوهی آموزشی هم باید اذعان داشت که در دانشگاه‌های ایران و به طور خاص دانشکده‌های فنی و مهندسی برنامه خاصی برای تلفیق دانش آموزشی و دانش تخصصی ندارند

آموزشی را فراهم نماید و این امر از طریق زیرساخت رسمی و فرهنگی قابل دسترسی است. آنچه در دانشگاه‌های ایران بایستی ابتدا درست شود، برقراری تعادل میان آموزش و پژوهش اساتید است. جهت برقراری تعادل بین این دو مهم، و ترغیب نمودن اساتید به تدریس اثربخش، به نظر می‌رسد که دانشگاه‌ها بهتر است همانند حوزه پژوهشی، اعتباری به صورت گزنت برای آموزش هم در نظر گرفته شود، یعنی توجه به پژوهش در آموزش نسبت به آموزش یا پژوهش صرف، اعتبار، اهمیت، و کارآمدی بیشتری دارد.

رویکرد اساتید رشته‌های مهندسی در خصوص توانمندسازی اعضای هیئت علمی در دانش محتوا تربیتی (PCK) چگونه است؟

ما به لحاظ کمی شاهد تولید پژوهش‌های متعدد و تا حدودی هم کاربرد پژوهش‌ها در دانشکده‌های مهندسی هستیم ولی چیزی که این وسط به نظر من، کمتر به آن توجه شده است، آموزش است و این تا حد زیادی از نظام‌های ارزشیابی اساتید

توسعه حرفه ای و کیفیت هیئت علمی در دانشگاه های ایران؛ بایسته ها و چالش ها مصاحبه با دکتر اردشیر شیر. دانشیار دانشگاه ایلام / گروه مدیریت و رئیس دانشگاه فرهنگیان استان ایلام

دکتر اردشیر شیر دارای دکتر مدیریت منابع انسانی از دانشگاه تربیت مدرس تهران است. ایشان از سال ۱۳۹۱ مشغول به فعالیت در گروه مدیریت دولتی دانشگاه ایلام بوده و هم اکنون دارای رتبه علمی دانشیار است. دکتر اردشیر شیر از سال ۱۳۹۴ به عنوان رئیس دانشگاه فرهنگیان استان ایلام منصوب و تا هم اکنون فعالیت ایشان ادامه دارد. حوزه های مطالعاتی دکتر شیر، مدیریت منابع انسانی، رفتار سازمانی، و چالش های نظام اداری ایران است.

منظور از توسعه حرفه ای اعضای

هیئت علمی در PCK چیست؟

در نگاه اول باید اذعان داشت که نقش های دانشگاهی یک عضو هیئت علمی شامل آموزش، پژوهش، عرضه خدمات تخصصی، و ارتقاء مستمر فرایند یاددهی یادگیری است. بر اساس این نقش های تخصصی، می توان بالندگی اعضای هیئت علمی را تعریف نمود. منظور از بالندگی اعضای هیئت علمی کسب مهارت و دانشی است که در نتیجه پیشرفت فردی و حرفه ای حاصل می شود و نتیجه آن در بهبود دانش و ارتقای روش تدریس و یادگیری فراگیران منعکس می شود. بالندگی اعضای هیئت علمی در هر دانشگاهی با محوریت ارتقاء صلاحیت های حرفه ای مدرسان آن دانشگاه تدوین و برنامه ریزی، اجرا، و ارزیابی می شود. صلاحیت حرفه ای هر استادی چندجانبه بوده و ابعاد مختلفی از قبیل صلاحیت های مربوط به دانش عمومی (General Knowledge)، صلاحیت های مربوط به دانش موضوعی، (Content Knowledge)، صلاحیت های مربوط به دانش تربیتی (Pedagogical Knowledge)، و صلاحیت های مربوط به عمل تربیتی موضوعی یا دانش محتوایی تعلیم و تربیت (Pedagogical Content Knowledge) است. بنابراین صلاحیت های حرفه ای به ویژگی های یک فرد کمک می کند تا اثربخش تر بوده یا عملکرد بهتری داشته باشد،

اطلاق می شود و ترکیبی از صفات، توانمندی ها و مهارت های ناظر به همه جنبه های هویت معلمی است که تربیان می بایست برای درک موقعیت خود، همکاران و فراگیران در بهبود مستمر جهت عمل فردی و جمعی، آنها را کسب کنند.

نشانگرهای کیفیت اعضای هیئت علمی چه مواردی هستند؟

کیفیت اعضای هیئت علمی ارتباط تنگاتنگی با شیوه های ارائه کیفیت خدمات آموزشی پژوهشی از سوی اساتید دانشگاه دارد، زیرا اولین گام اساسی در تدوین برنامه های ارتقای کیفیت دانشگاه، شناخت ادراکات و انتظارات مشتریان (دانشجویان) از کیفیت خدمات است. در این میان، کیفیت خدمات ارائه شده توسط اساتید دانشگاه می بایست مواردی از قبیل؛ تسهیل بحث و تبادل نظر درباره موضوع درس در کلاس، آماده نمودن دانشجویان برای شغل آینده با ارائه آموزش های نظری و عملی، اختصاص دادن وقت از سوی استاد برای پاسخ و توضیح مطالب برای دانشجو خارج از ساعات کلاس، وجود منابع مطالعاتی کافی برای افزایش آگاهی تخصصی دانشجویان، برخورداری اساتید از دانش تخصصی کافی، رفتار توأم با احترام اساتید با دانشجویان، انعطاف پذیری اساتید در مواجهه با شرایط خاص هر دانشجو، آگاه نمودن دانشجو از نتایج ارزشیابی تکالیف انجام شده توسط وی، انتقال مطالب به

شیوه قابل درک و فهم برای دانشجو، و را به خوبی نشان دهد.

علاوه بر موارد فوق ابعاد و جنبه های کیفیت اعضای هیئت علمی را می توان در ۴ محور صلاحیت حرفه ای (که قبلاً به آنها اشاره شد)، تعریف نمود. لازم به ذکر است که هر بعد دارای نشانگرهای ویژه ای است. مثلاً صلاحیت عمومی اساتید اشاره دارد به سواد زبانی، سواد در حوزه سلامت، سواد در حوزه محیط زیست، سواد در خصوص مسائل دینی و بدان معنا که اساتید دانشگاه جهت ایفای کارآمد و اثربخش نقش های دانشگاهی، بایستی از صلاحیت های پایه ای برخوردار باشند. این صلاحیت دارای نشانگرهایی شامل آگاهی اساتید از دانش دینی، تسلط بر دانش زبان ملی، توانایی تحلیل پدیده های فرهنگی سیاسی، علاقه مندی به دانش زیست محیطی، و توانایی به استفاده از زبان بین المللی است.

یکی دیگر از جنبه های کیفیت اعضای هیئت علمی برخورداری از صلاحیت های علمی یا همان صلاحیت های مربوط به دانش موضوعی است. این نوع صلاحیت به آگاهی اساتید از دانش تخصصی رشته خود و توانایی تحقیق در آن رشته اشاره دارد و با نشانگرهایی مانند تسلط اساتید بر دانش موضوعی دستاوردهای علم (علم به مثابه محصول)، و قادر بودن اساتید در بکارگیری دانش روشی روش های علم (علم به مثابه فرایند) مفهوم سازی می شود.

ادامه مصاحبه با دکتر اردشیر شیرینی

تعلیم و تربیت (دانش محتوایی و دانش تربیتی) قابل دسترسی است. صلاحیت اساتید در PCK به قدر بودن اساتید به آموزش در رشته تخصصی خود اشاره دارد بدین نحو که استاد یک حوزه خاص، با دانش های ترکیبی رشته خود آشنایی داشته باشد، بر برنامه ریزی درسی رشته خود تسلط داشته باشد، و قابلیت خلق موقعیت های تربیتی اثربخش در رشته تخصصی خود را داشته باشد. بنابراین بخشی از فعالیت های مربوط به PCK با تدریس با کیفیت اساتید سروکار دارد. دستیابی به تدریس با کیفیت در آموزش عالی، مستلزم ارزیابی فرایند یاددهی یادگیری با معیارهای تدریس با کیفیت است. معیارهایی از قبیل: آیا مدرس راه حل های متعددی را در مقابل پذیرش راه حل و یک پاسخ درست انتخاب می کند؟ آیا مدرس روش آموزی را بر ارائه دانش ترجیح می دهد؟ آیا مدرس فعالیت گروهی دانشجویان را بر عملکرد فردی آنان ترجیح می دهد؟ آیا محتوای تدریس شده در شرایط و دنیای واقعی پیرامونی دانشجو کاربرد دارد؟ آیا مدرس کلیت و یکپارچگی دانش را بر تلقی جزء جزء بودن دانش ترجیح می دهد؟ آیا مدرس محتوای درس را به صورت های مختلف، متناسب با ویژگی های متفاوت یادگیرندگان ارائه می کند؟ مدرس تا چه حد تحمل رفتارهای نوآورانه دانشجو را دارد؟ آیا میزان و نوع دقتی که مدرس برای انجام وظایف خود به خرج می دهد، مطلوب است؟ و همگی در کیفیت هیئت علمی در تدریس اثربخش نقش اساسی دارند.

توسعه اعضای هیئت علمی به لحاظ ساختاری و فرایندی با چه چالش هایی روبرو است؟
همانطور که قبلاً اشاره شد یک عضو هیئت علمی در درون فضای آکادمیکی

گفت که توسعه اعضای هیئت علمی پروسه ای عظیم و فرایندی است که نیاز به هزینه و وقت زیادی دارد و برای تحقق برنامه های مرتبط با آن به بایسته هایی از قبیل فرهنگ دانشگاهی، فرهنگ علمی و فضای دانشگاهی، جو گروه های آموزشی که باید مناسب باشد، ساختارهای حقوقی، ساختارهای تصمیم گیری مثلاً استقلال دانشگاه و ... برای توسعه هیئت علمی نیاز است. علاوه بر موارد فوق، سبک های حمایت گرایانه رهبری در دانشگاه، نیز می تواند به عنوان یک کاتالیزور برای پیشرفت پروژه توسعه هیئت علمی باشد. تمامی موارد فوق در سطح سازمانی دانشگاه قابل ملاحظه هستند. اما در سطح فردی یعنی در سطح تک تک اعضای هیئت علمی، برنامه های توسعه حرفه ای نیازمند مشارکت، انگیزش، و تمایل اساتید دانشگاه برای دانش افزایی و یادگیری است. ریزتر و دقیق تر اگر بخواهیم به ماهیت فعالیت های اصلی هیئت علمی نگاه کنیم، هسته فنی فعالیت ها، همان تدریس در فضای کلاس یا به عبارتی فرایند یاددهی یادگیری است که در آن فضا اتفاق می افتد. در این هسته اصلی بایسته ای که وجود دارد تجهیز اعضای هیئت علمی به ابزارهایی برای انتقال دانش به بهترین نحو برای مخاطبین (فراگیران) است و چنین ابزارهایی از طریق توانمندسازی اعضای هیئت علمی در PCK یا همان امتزاج و ادغام خلاقانه تدریس تخصصی با تدریس مبتنی بر

در کنار تسلط اساتید بر دانش تخصصی و موضوعی رشته خود، صلاحیت تربیتی نیز به عنوان بخشی از کیفیت اعضای هیئت علمی قابل بررسی است. این نوع صلاحیت به ابعادی مانند؛ آشنایی اساتید با دانش تربیتی، تسلط بر خویشتن جهت اداره کلاس درس، قادر بودن به تحلیل موقعیت و شرایط تربیتی در فضای مدرسه و کلاس درس، و توانایی اساتید در برنامه ریزی و اجرای برنامه درسی آموزش عالی، اشاره دارد. در این صلاحیت حرفه ای، فهم ماهیت تعلیم همراه با تربیت، توانایی تحلیل موقعیت تربیتی، تحلیل واقعیت افراد درگیر در تربیت، تحلیل حقیقت و واقعیت محیط دربردارنده فرایند تربیتی، و قابلیت تشخیص ماهیت فرصت های تربیتی و آثار ناشی از آن، مهمترین نشانگرهایی هستند که کیفیت اعضای هیئت علمی در این صلاحیت را نشان می دهند.

توسعه اعضای هیئت علمی به لحاظ ساختاری و فرایندی چه بایسته هایی دارد؟

کیفیت و توان دانشگاه وابسته به بالندگی اعضای هیئت علمی آن است. به همین جهت دانشگاه ها گریزی از توانمندسازی و بالندگی اعضای هیئت علمی بعنوان تنها سرمایه غیر قابل تقلید و غیرقابل جایگزین خود ندارند. بالندگی اعضای هیئت علمی سبب می شود رشد حرفه ای اعضای هیئت علمی زودتر اتفاق بیافتد و دانشگاه هایی که اعضای هیئت علمی توانمند در اختیار داشته اند در رتبه بندی دانشگاه ها موفق تر عمل کرده اند و دانشگاه هایی که اکثریت اعضای هیئت علمی آنها به مراتبی از بالندگی حرفه ای دست پیدا کرده اند در بعضی رشته های تخصصی برند آموزش عالی را در خود نمایان ساخته اند. در پاسخ به سوال مطرح شده باید

ادامه مصاحبه با دکتر اردشیر شبیری

اتفاق می افتد، اشاره دارد. در این زمینه و بافت، برنامه های توسعه حرفه ای اساتید، منابع یادگیری اساتید و گروه های آموزشی که در ارتقای حرفه ای اساتید می توانند نقش سازنده ای بازی کنند که به دلایل مختلف از جمله نیازمندی به حمایت های سازمانی برنامه ریزی شده، کمتر مورد توجه قرار می گیرد. برای رویارویی با چالش های مذکور بایستی بر فرایندهای تغییر و توسعه حرفه ای متمرکز شد و در حوزه های مختلفی مانند حوزه شخصی (دانش، باورها و طرز تلقی اساتید که زیربنای تدریس آنان را تشکیل می دهد)، حوزه عمل (تجربه های حرفه ای اساتید که تحت تأثیر حوزه شخصی ایشان شکل می گیرد)، حوزه نتایج (تغییر در عمل تدریس و نتایج آن که به حوزه عمل و حوزه شخصی وابسته است)، و حوزه بیرونی (منابع اطلاعاتی، حمایتی و انگیزشی) تغییر ایجاد نمود و برای حرکت در جهت تحقق کارآمد و اثربخش در حوزه های شناختی فوق، فعالیت های بهبود و تحول اساتید بایستی در برنامه های توسعه حرفه ای دیده شود.

در مقایسه با توسعه حرفه ای، یادگیری حرفه ای اساتید، فرایندی دو طرفه، تعاملی و مشارکتی است که در آن، هیچ بایستی وجود ندارد، زیرا مستقیماً با کلاس درس و حرفه معلمی در ارتباط است و از آن منبعث می شود. بایستی عنوان کرد که اساتید در طول فعالیت های روزمره علاوه بر اینکه در داخل و خارج

محتوا و زمینه ای که محتوا در آن ارائه می شود، تأکید می شود. توسعه حرفه ای اساتید در PCK را می توان به ۴ حوزه؛ عمل (قابلیت اساتید در تجربه واقعی تدریس و طرز تلقی آنها درباره تدریس و یادگیری هدفمند و اثربخش)؛ تفکر و بازتاب (بازتاب های منظم اساتید در مورد فعالیت های تدریس خویش و افزایش قابلیت خود نقدپذیری او)؛ استقلال (افزایش قابلیت های اساتید برای انجام کارهایی که خود، آغازگر، سازمان دهنده و تنظیم کننده اش هستند)؛ و شبکه سازی (قابلیت در انجام کارهای ارتباطی و تبادلی که به طور فزاینده با نظرات عموم اساتید مرتبط است) طبقه بندی کرد. اولین چالشی که در خصوص حوزه های ۴ گانه فوق وجود دارد، مربوط به محتوای تدریس است. در این زمینه اساتید به مواردی از قبیل؛ طراحی فعالیت های مناسب و چالش برانگیز برای دانشجویان، فراهم کردن تجربه های یادگیری چالش برانگیز، مشاهده و بازتاب بر عمل تدریس اساتید دیگر و ابتکارات آنان و مشارکت در مباحث سودمند گروه های آموزشی، دانشکده، و دانشگاه که به تمام افراد دخیل در فرایند تدریس و یادگیری، مربوط است، توجه چندانی نمی کنند. دومین چالش مربوط است به اجتماع یادگیرنده، که در این مورد اساتید، جهت حمایت از مشارکت اساتید با سایر همکاران با دو هدف ارتقای تدریس از طریق هم اندیشی و تبادل و نقد تجربه های تدریس یکدیگر و تسهیل حرکت هر یک به سمت استقلال یادگیرنده، هیچگونه تلاشی داوطلبانه انجام نمی دهند و در راستا راه اندازی تیم های کوچک، گروه های کاری و نظایر آن ها که توسط اساتید قابل تشکیل و پیگیری است، هیچ حرکت کارآمدی انجام نمی دهند. سومین چالش به زمینه و بستری که یادگیری در آن

دارای نقش های متعددی مانند آموزش، پژوهش، عرضه خدمات تخصصی، و ارتقاء مستمر فرایند یاددهی یادگیری است. هر یک از این نقش ها و فعالیت ها در شکل حرفه ای خود نیازمند برنامه هایی جهت توسعه، ارتقاء و یا بهبود مستمر هستند. پیش تر گفته شد که هسته اصلی فعالیت های یک دانشگاه که استاد در آن نقش حیاتی دارد، فرایند یاددهی یادگیری است. این هسته اصلی و سایر هسته های پیرامونی، با چالش های ساختاری و فرایندی مواجه هستند. مهمتر از همه عوامل، عامل فردی (خود اساتید) است که در فرایند توسعه هیئت عملی در PCK چالش ایجاد می کند و چالش آن همان نگاه ظاهری و سطحی به مسئله آموزش و فعالیت تدریس است که پرورش تفکر قیاسی و استقرایی در دانشجویان، به چالش کشاندن ذهن دانشجو و پرورش متفکرانی مستقل، در آن نادیده گرفته می شود. اکثر اساتید تدریس را به عنوان حضور در سرکلاس به اندازه تعداد ساعات موظفی خود می دانند و هیچ دیدگاه فکورانه ای نسبت به تدریس عالمانه، تدریس ناب و تدریس با محوریت پیوند نظر و عمل ندارند. همچنین این دسته از اساتید تمایلی برای ارتقاء حوزه دانشی خود ندارند.

باید اذغان داشت که چالش های مربوط به توسعه اعضای هیئت علمی در PCK را می توان در دو حوزه توسعه حرفه ای و یادگیری حرفه ای بررسی نمود. در توسعه حرفه ای اساتید در PCK، بر پیشرفت فردی اساتید و نیز توجه به

ادامه مصاحبه با دکتر اردشیر شیرینی

هیئت علمی در PCK است. برای حرکت در راستای توسعه اعضای هیئت علمی در PCK لازم است که حمایت های لازم از اعضای هیئت علمی به عمل آورده شود، تا حد امکان منابع اطلاعاتی در دسترس هیئت علمی قرار بگیرد، تا بتواند به فعالیت خود هويت بخشند و در این راستا بتوانند نقش خودش را ارتقا دهند. همچنین فرایندهای درون دانشگاهی بایستی رضایت بخش باشند تا یک عضو هیئت علمی بتواند خودش، کلاسش، ماهیت و محتوای تدریسش، و شیوه ها و فنون تدریس خود را توسعه بدهد. مقدم بر همه موارد فوق پذیرش درونی اساتید و احساس نیاز به توسعه خویشتن در امر تدریس و فرایند یاددهی یادگیری است.

درسی، شیوه پیاده سازی توسط اساتید و نیازهای فراگیران، و مطلوبیت روش های تدریس اساتید کمترین نمرات را به خود اختصاص می دهند. این ارزیابی ها، چالش کارایی پایین تدریس، بی انگیزگی اساتید در انتقال محتوای تخصصی به دانشجویان، ضعف در شیوه های انتقال، و خلاقیت پایین اساتید در بکارگیری متون تخصصی و انتقال آن به دانشجویان به صورت موثر، را بازنمایی می کند. به عنوان نتیجه می توان گفت که همه ما توسعه هیئت علمی را خوب، مناسب و امری لازم می دانیم. توسعه هیات علمی یک عمل صوری و مدیریتی نیست. صورت قضایا، ظاهری باید باشد از یک حقیقت نهفته و رویکردی که در پشت آن وجود دارد و آن همان توسعه اعضای

کلاس بواسطه تفکر در خصوص عمل تدریس خود یا گفتگو در مورد آن و عملکرد دانشجویان خود، برنامه ریزی برای تدریس جلسه بعد، و شرکت در کنفرانس های درون و برون دانشگاهی، درگیر فرایند توسعه حرفه ای هستند؛ از طریق ماهیت فعالیت های خودانگیزته در بسیاری از موارد و فعالیت ها، یادگیری حرفه ای حاصل می شود. بنابراین یادگیری حرفه ای فرایندی فعال برای بررسی نظام منبِ کارایی تدریس است که هدف آن، یادگیری و ارتقای دانشجویان است. آنچه مشهود است در ارزیابی اساتید توسط اغلب دانشجویان مواردی مانند تلاش رضایت دانشجویان از روش های تدریس اساتید، استفاده اساتید از طرح درس، تناسب بین برنامه

معرفی کتاب فارسی مرتبط با موضوع بهسازی اعضای هیئت علمی

موضوع:
رویکرد مدیران دانشگاهی نسبت به آموزش و بهسازی اعضای هیئت علمی دانشگاه
نویسندگان:
دکتر کوروش فتحی واجارگاه، استاد تمام رشته برنامه ریزی درسی دانشگاه شهید بهشتی
دکتر آیت سعادت طلب، استادیار مؤسسه تحقیقات تربیتی، روانشناختی و اجتماعی دانشگاه خوارزمی
سال چاپ: ۱۳۹۶ / چاپ اول
انتشارات: علم استادان

خلاصه ی کتاب:
کتاب مذکور مشتمل بر هفت فصل است که هر فصلی دارای زیر بخش های تخصصی و ویژه است. فصل اول کتاب با درآمدی بر آموزش عالی و بهسازی منابع انسانی آغاز شده است. در این فصل مطالبی از جمله؛ اهداف و راهبردهای عملیاتی نظام آموزش عالی کشور، آموزش عالی و بهسازی منابع انسانی، و نقش اعضای هیئت علمی در دانشگاه ها گنجانده شده است.

فصل دوم در مورد مدیریت منابع انسانی است که عناوینی از قبیل؛ کارکردها و سطوح مدیریت، مهارت های مدیران، مفهوم مدیریت منابع انسانی، کارکردهای مدیریت منابع انسانی، رویکردهای مدیریت منابع انسانی استراتژیک، و نقش های مدیران منابع انسانی در آن مورد مذاقه قرار گرفته شده است.

فصل سوم این کتاب به میحت آموزش و بهسازی منابع انسانی پرداخته و عناوینی مانند؛ مفهوم آموزش و بهسازی منابع انسانی، رویکردهای آموزش و بهسازی، باورهای اصلی در آموزش و بهسازی منابع انسانی، ابعاد آموزش و بهسازی منابع انسانی، اهداف آموزش و بهسازی منابع انسانی، و مزایای آموزش و بهسازی منابع انسانی بررسی شده اند.

فصل چهارم به نقش مدیران در آموزش و بهسازی منابع انسانی اختصاص یافته است و در توصیف و توضیح آن مطالبی با عناوین؛ نقش مدیران در یادگیری و بهسازی کارکنان، مهارت های مورد نیاز مدیران آموزش و بهسازی، نقش ها و مسئولیت های مدیران

معرفی کتاب فارسی مرتبط با موضوع بهسازی اعضای هیئت علمی

نسبت به آموزش و بهسازی منابع انسانی، باور مدیران نسبت به آموزش و بهسازی کارکنان، و عدم حمایت مدیران از آموزش و بهسازی کارکنان گنجانده شده است.

فصل پنجم به آموزش و بهسازی اعضای هیئت علمی پرداخته است. در این فصل مواردی شامل؛ تاریخچه، مفهوم، رویکردها، و برنامه های توسعه اعضای هیئت علمی به طور دقیق مورد بررسی قرار گرفته اند و در ادامه به مطالبی مانند اصول و مفروضات آموزش و یادگیری اعضای هیئت علمی، الگوهای بهسازی اعضای هیئت علمی، و بررسی عوامل موثر بر انواع برنامه های بهسازی در دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی اشاره شده است.

فصل ششم به نقش مدیران دانشگاهی در آموزش و بهسازی اعضای هیئت علمی اختصاص یافته است. فرهنگ یادگیری در دانشگاه، ضرورت توجه مدیران دانشگاهی به آموزش و بهسازی اعضای هیئت علمی، نقش و باور مدیران دانشگاهی نسبت به آموزش و بهسازی اعضای هیئت علمی، نقش روسای دانشکده ها و مدیران گروه ها در اجرای برنامه های بهسازی اعضای هیئت علمی، تعهد دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی نسبت به تدریس و پژوهش اعضای هیئت علمی، و موانع اجرای برنامه های آموزش و بهسازی اعضای هیئت علمی در دانشگاه ها از جمله مواردی هستند که در این فصل مورد مذاقه قرار گرفته اند. فصل هفتم به طور اجمالی رویکردهای مدیران دانشگاهی نسبت به آموزش و بهسازی اعضای هیئت علمی را مورد مخاطب قرار داده و مطالبی از قبیل مواجهه متفاوت مدیران دانشگاهی با آموزش و بهسازی اعضای هیئت علمی، سناریوهای ممکن برای هر کدام از رویکردهای مدیران دانشگاهی، اصول و مفروضات، اقدامات، و نتایج و عواقب مربوط به هر کدام از رویکردهای مدیران دانشگاهی برای توصیف این فصل انتخاب شده اند.

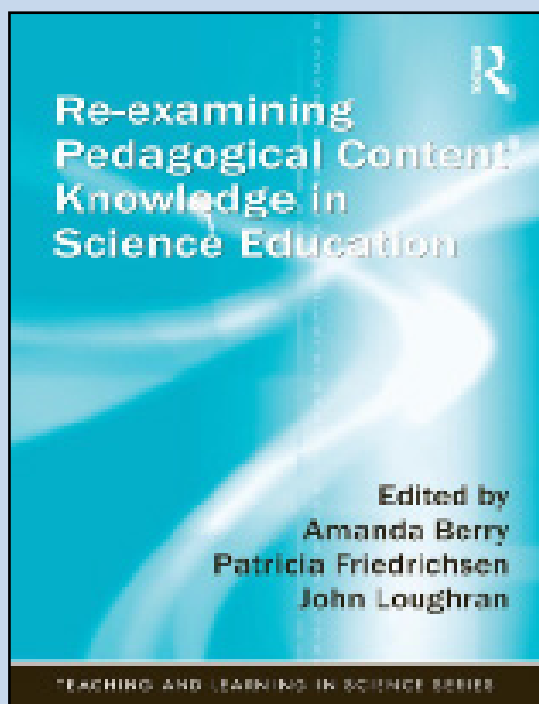
لیست مراجع ترین مقاله های انجام شده در حوزه PCK

Author (s)	Publication Date	Subject	Journal	Citation
Shulman, L.	1987	Knowledge and teaching: Foundations of the new reform.	<i>Harvard educational review</i> , 57(1), 1-23.	17604
Mishra, P., & Koehler, M. J.	2006	Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge.	<i>Teachers college record</i> , 108(6), 1017.	6212
Loewenberg Ball, D., Thames, M. H., & Phelps, G.	2008	Content knowledge for teaching: What makes it special?.	<i>Journal of teacher education</i> , 59(5), 389-407.	4034
Koehler, M., & Mishra, P.	2009	What is technological pedagogical content knowledge (TPACK)?.	<i>Contemporary issues in technology and teacher education</i> , 9(1), 60-70.	1811
Magnusson, S., Krajcik, J., & Borko, H.	1999	Nature, sources, and development of pedagogical content knowledge for science teaching.	<i>In Examining pedagogical content knowledge</i> (pp. ۹۰-۱۳۲). Springer, Dordrecht.	1869
Hill, H. C., Ball, D. L., & Schilling, S. G.	2008	Unpacking pedagogical content knowledge: Conceptualizing and measuring teachers' topic-specific knowledge of students.	<i>Journal for research in mathematics education</i> , 372-400.	1413
Cochran, K. F., DeRuiter, J. A., & King, R. A.	1993	Pedagogical content knowing: An integrative model for teacher preparation.	<i>Journal of teacher education</i> , 44(4), 263-272.	1337
Koehler, M. J., & Mishra, P.	2008	Introducing TPCK	<i>Handbook of technological pedagogical content knowledge (TPCK) for educators</i> , 3-29	1322

لیست پرجایز ترین مقاله های انجام شده در حوزه PCK

Van Driel, J. H., Verloop, N., & de Vos, W.	1998	Developing science teachers' pedagogical content knowledge.	<i>Journal of research in Science Teaching</i> , 35(6), 673-695.	1270
Niess, M. L.	2005	Preparing teachers to teach science and mathematics with technology: Developing a technology pedagogical content knowledge.	<i>Teaching and teacher education</i> , 21(5), 509-523.	1172
Van Driel, J. H., Beijaard, D., & Verloop, N. (2001).	2001	Professional development and reform in science education: The role of teachers' practical knowledge.	<i>Journal of research in science teaching</i> , 38(2), 137-158.	1085
Schmidt, D. A., Baran, E., Thompson, A. D., Mishra, P., Koehler, M. J., & Shin, T. S.	2009	Technological pedagogical content knowledge (TPACK) the development and validation of an assessment instrument for preservice teachers.	<i>Journal of Research on Technology in Education</i> , 42(2), 123-149.	1000
Harris, J., Mishra, P., & Koehler, M.	2009	Teachers' technological pedagogical content knowledge and learning activity types: Curriculum-based technology integration reframed	<i>Journal of Research on Technology in Education</i> , 41(4), 393-416.	1009

معرفی کتاب

Re-examining Pedagogical Content Knowledge in Science Education

Amanda Berry, Patricia Friedrichsen, John Loughran – 2015

First published 2015

by Routledge

Third Avenue, New York, NY 10017 711

Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon OX14 4RN 2

Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group, an informa business

Taylor & Francis 2015 ©

موضوع:

بازپژوهی دانش محتوایی تربیتی در آموزش علوم
نویسندگان:

آماندا بری: دانشیار دانشگاه لیدن هلند

پاتریشیا فریدریگزن: دانشیار دانشگاه میسوری ایالات متحده آمریکا
جان لاورن: رئیس دانشکده تعلیم و تربیت دانشگاه موناخ استرالیا

سال چاپ: ۲۰۱۵ / چاپ اول

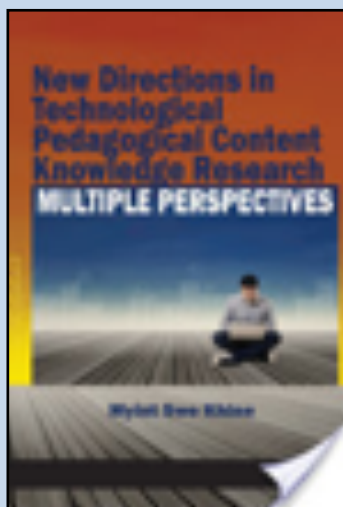
انتشارات: Routledge ۲۰۱۵ Taylor Francis

شابک: ISBN ۹۷۸-۱-۱۳۸-۸۳۳۰-۵

تعداد صفحه: ۲۸۱

معرفی کتاب

کتاب حاضر خلاصه‌ای از جدیدترین پیشرفت‌های تحقیق در زمینه PCK در جهان را در قالب ۲۸۱ صفحه، ۴ بخش، و ۱۷ مقاله ارائه داده و موضوعات و دیدگاه‌های مشترک را برای تحقیقات آینده شناسایی می‌کند. یکی از ویژگی‌های متمایز پیشنهادی این کتاب، ارائه یک مدل جامع دانش حرفه‌ای معلم تحت عنوان PCK است. بر این اساس، محتوای کتاب حاضر برای تمامی محققین و معلمانانی که بدنبال توسعه حرفه‌ای و علمی خود در حوزه آموزش، بهبود چگونگی تدریس، و افزایش دانش خود در مورد آنچه که فراگیران باید یاد بگیرند، هستند، بسیار مفید بوده و به عنوان راهنمای عمل می‌توان از آن استفاده کرد. کتاب حاضر علاوه بر اینکه یک منبع بروز برای پژوهشگران حوزه PCK قلمداد می‌شود، می‌تواند راهنمایی‌های مفید و ارزنده‌ای را جهت پیگیری روند تاثیر PCK بر تدریس و یادگیری در آموزش علوم عرضه نماید. این کتاب در چهار بخش سازماندهی شده است که هر بخش توسط جمعی از نویسندگان حوزه PCK به رشته تحریر درآمده است. بخش اول با مقاله فکورانه لی شولمن، که به پدر PCK معروف است، شروع شده است. در ادامه خلاصه‌ای از نشست PCK شامل اهداف و ساختار جلسات ارائه شده، توسط جینت کارلسون قلم خورده است. فصل بعدی توسط جولی گس نیوزومه دنبال شده است که وی در آن تلاش نموده تا مدل سازمانی PCK را ارائه دهد. بخش دوم شامل فصل‌هایی است که توسط افراد و تیم‌های تحقیقاتی نوشته شده است که در اجلاس شرکت کرده‌اند و مسیرهای پژوهش خود را بررسی می‌کنند. در این مجموعه مقالات، نویسندگان کار خود را به عنوان یک محقق PCK شروع کرده، روند پیشرفت کار خود را عرضه کرده، و مدل PCK را هدایتگر کار خود قرار داده‌اند همچنین به چالش‌های مواجه شده در کار خود و آینده مسیرهای تحقیقاتی پرداخته شده است. بخش سوم، تم‌ها و همکاری‌های در حال ظهور را بررسی می‌کند و شامل فصل‌هایی از نویسندگان است که مسائل مربوط به نقش PCK در سیاست‌گذاری، وعده‌ها و چالش‌های پیشرفت یادگیری PCK و شیوه‌های سنجش PCK را مطرح می‌کند. بخش چهارم این کتاب به نوشته‌های پروفیسور ریچارد گونستون، محقق برجسته آموزش علوم اختصاص دارد، که در آن دیدگاه‌های خود را در مورد ایده‌هایی که از طریق این کتاب توسعه یافته است، ارائه می‌دهد، و جهت درک اظهارات، بینش و نگرش خود دیگران را خواندن این کتاب تشویق کرده و ایده‌های خود را از طریق این کتاب با دیگران به اشتراک می‌گذارد.

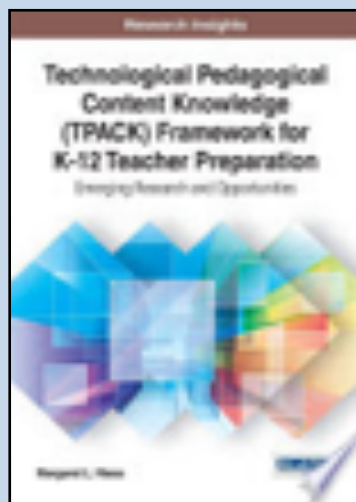

New Directions in Technological Pedagogical Content Knowledge Research: Multiple Perspectives

Dr. Myint Swe Khine

ISBN: 1681231069, 9781681231068

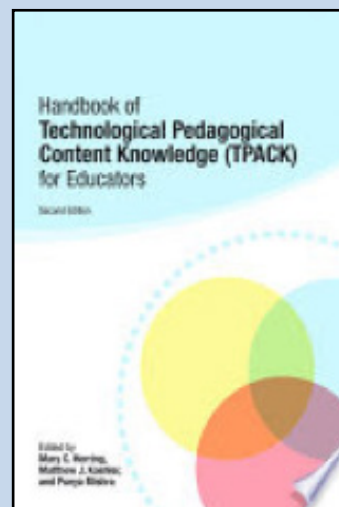
Publisher: IAP, 2015

Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) Framework for ...

Niess, Margaret L.

Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) Framework for K-12 Teacher Preparation: Emerging Research and Opportunities features contemporary insights into a multi-year research effort that concluded with the design and development ...

Handbook of Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) for Educators

Mary C. Herring, Matthew J. Koehler, Punya Mishra – 2016.

The 2nd edition of the Handbook of Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) for Educators addresses the concept and implementation of technological pedagogical content knowledge—the knowledge and skills that teachers need in ...

لیست مهمترین همایش های خارجی در زمینه تدریس، یادگیری، و توسعه حرفه ای اساتید

عنوان همایش	مکان برگزاری	وب سایت و ایمیل همایش	تاریخ های مهم
International Symposium on Teaching, Education, and Learning – Winter Session	Okinawa, Japan	http://ibac-conference.org/istel-winter/	Deadline for abstracts/proposals: 1st October 2017 23rd to 25th January 2018
Innovative Practices in Teaching, Learning and Evaluation Conference	Hyderabad, Telangana, India	http://avcollege.in	Deadline for abstracts/proposals: 20th December 2017 24th to 24th January 2018
Asia-Pacific Conference on Education, Teaching and Technology	Bangkok, Thailand	http://educationconference.info/asia-pacific	30th December 2017 25th to 26th January 2018
International Conference ‘Teacher Education and Educational Research	University of Malta, Valetta, Malta	https://www.um.edu.mt/events/teerm2018/abstractform	Abstract Acceptance Notice: 1 March 2018. Deadline for submission of optional draft of full paper: 9 April 2018. (new extended deadline) Early bird Registration Deadline: 14 March 2018 midnight CET. Late Registration Deadline: 31 May 2018 midnight CET.
International Conference on Research in Teaching, Education & Learning	Dubai, United Arab Emirates	https://eurasiaresearch.org/conference/dubai-icrtel-24-25-feb-2019	Conference Dates: 24–25 February 2019 dline for Abstract/Paper Submissions: 15 March 2018
International Conference on Research in Teaching, Education & Learning	Port Louis, Mauritius	https://eurasiaresearch.org/conference/mauritius-icrtel	Conference Dates: 14–15 December 2018 Deadline for Abstract/Paper Submissions: 15 March 2018
International Journal of Information and Education Technology	Okinawa, Japan	http://www.ictes.org/	Submission Deadline: March 05, 2018 Notification Deadline: March 25, 2018 Registration Deadline: April 15, 2018

لیست مهمترین همایش های خارجی در زمینه تدریس، یادگیری، و توسعه حرفه ای اساتید

۱۰th annual International Conference on Education and New Learning Technologies	Palma de Mallorca, Spain	http://iated.org/edulearn/	Abstract Submission Deadline: March 22nd, 2018. (included) (*) Registration deadline for authors: May 10th, 2018. (included) (*) Conference Dates: July 2nd-3rd-4th, 2018.
---	--------------------------	---	--

لیست مهمترین همایش های داخلی در زمینه دانش موضوعی تربیتی (PCK)

عنوان همایش	برگزار کننده و مکان برگزاری	وب سایت و ایمیل همایش	تاریخ های مهم
اولین همایش کشوری دانش موضوعی - تربیتی دانش آموزش محتوا آموزش شیمی، اسفند ۹۶	برگزار کننده: دانشگاه فرهنگیان استان اصفهان مکان برگزاری: اصفهان - دانشگاه فرهنگیان - پردیس فاطمه الزهرا اصفهان	وب سایت همایش: chconf.te.cfu.ac.ir ایمیل: 1396chconf@gmail.com کانال تلگرام: @chconf1396	تاریخ برگزاری: ۹ اسفند ۱۳۹۶ آخرین مهلت ارسال اصل مقالات: ۳۰ دی ۹۶ اعلام نتایج داوری اصل مقالات: ۲۵ بهمن ۹۶
همایش کشوری دانش موضوعی - تربیتی دانش آموزش محتوا آموزش علوم ابتدایی، فروردین ۹۷	برگزار کننده: دانشگاه فرهنگیان استان اردبیل مکان برگزاری: اردبیل - دانشگاه فرهنگیان استان اردبیل	وب سایت همایش: scconf.te.cfu.ac.ir ایمیل: ardabil.cfu@gmail.com	تاریخ برگزاری: ۳۰ فروردین ۱۳۹۷ آخرین مهلت ارسال اصل مقالات: ۱۵ اسفند ۹۶ اعلام نتایج داوری اصل مقالات: ۲۹ اسفند ۹۶
همایش کشوری دانش موضوعی - تربیتی دانش آموزش زیست شناسی، فروردین ۹۷	برگزار کننده: دانشگاه فرهنگیان اصفهان مکان برگزاری: اصفهان - پردیس شهید باهنر دانشگاه فرهنگیان اصفهان	وب سایت همایش: hbi.te.cfu.ac.ir	تاریخ برگزاری: ۳۰ فروردین ۱۳۹۷ آخرین مهلت ارسال اصل مقالات: ۲۰ اسفند ۹۶ اعلام نتایج داوری اصل مقالات: ۲۸ اسفند ۹۶
همایش کشوری دانش موضوعی - تربیتی دانش آموزش عربی، اسفند ۹۶	برگزار کننده: دانشگاه فرهنگیان استان آذربایجان غربی مکان برگزاری: ارومیه - دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید رجایی ارومیه	وب سایت همایش: arconf.te.cfu.ac.ir	تاریخ برگزاری: ۱۷ اسفند ۱۳۹۶ آخرین مهلت ارسال اصل مقالات: ۲۰ بهمن ۹۶
همایش کشوری دانش موضوعی - تربیتی دانش آموزش ریاضی در ابتدایی، اسفند ۹۶	برگزار کننده: دانشگاه فرهنگیان استان سمنان مکان برگزاری: سمنان - دانشگاه فرهنگیان استان سمنان	وب سایت همایش: emconf.te.cfu.ac.ir کانال تلگرام: @emconf	تاریخ برگزاری: ۲ اسفند ۱۳۹۶ آخرین مهلت ارسال اصل مقالات: ۳۰ دی ۹۶ اعلام نتایج داوری اصل مقالات: ۲۰ بهمن ۹۶
همایش کشوری دانش آموزش محتوا آموزش فیزیک، اسفند ۹۶	برگزار کننده: دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید باهنر شیراز مکان برگزاری: شیراز - دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید باهنر شیراز	وب سایت همایش: phconf.te.cfu.ac.ir	تاریخ برگزاری: ۷ اسفند ۱۳۹۶ آخرین مهلت ارسال اصل مقالات: ۳۰ دی ۹۶

لیست مهمترین همایش های داخلی در زمینه دانش موضوعی تربیتی (PCK)

تاریخ برگزاری: ۱۶ اسفند ۱۳۹۶ آخرین مهلت ارسال اصل مقالات: ۱۵ بهمن ۹۶ اعلام نتایج داوری اصل مقالات: ۵ اسفند ۹۶	وب سایت همایش: reconf.te.cfu.ac.ir	برگزار کننده: دانشگاه فرهنگیان استان قم مکان برگزاری: قم - دانشگاه فرهنگیان استان قم	همایش کشوری دانش آموزش محتوا آموزش دینی و قرآن ابتدایی، اسفند ۹۶
مهلت ثبت نام ۱۶ فروردین ۲۰۱۸ الی ۲۰ خرداد ۲۰۱۸ مهلت ارسال اصل مقالات ۵ فروردین ۲۰۱۸ الی ۲۰ خرداد ۲۰۱۸ ۱۹ تیر ۲۰۱۸ الی ۲۰ تیر ۲۰۱۸	وب سایت همایش: /minabconf.ir ایمیل: moalemconf@gmail.com	آموزش و پرورش استان هرمزگان با همکاری پژوهشکده تعلیم و تربیت اداره کل آموزش و پرورش استان هرمزگان مکان همایش: شهرستان میناب	چهارمین همایش علمی پژوهشی از نگاه معلم

پوستر همایش های مهم داخلی با موضوع دانش موضوعی - تربیتی

مجله پژوهش های آموزشی

بخش مقالات

تحلیل علمی کتب جدید تألیف
آموزش و پرورش بخش فستق و بستانی
آموزش دینی، حلقه ای و استنادی
آموزش محو مسئله، دوره اول و دوم
روش های تدریس
سند تحول بنیادین
اسناد بالادستی
دانشگاه فرهنگیان
سواد رسانه ای
دوره های ضمن خدمت

بخش مقالات آزاد

آرایه گزارش های علوم انسانی، مدیریت، فلسفه، علوم پایه
علوم و معارف اسلامی، هنر، تربیت بدنی

وب سایت همایش
minabconf.ir

زبان دریافت آثار تا ۲۰ اسفند ۹۶

دوره خانه همایش
مدیریت آموزش و پرورش شهرستان صیقل
معاونت پژوهش و برنامه ریزی
کارشناسی پژوهش و تحقیقات
شماره های تماس: (۰۷۱) ۹۱۹۶۷۲۳۶ - ۹۳۶۳۲۷۳۰۴۶
۰۹۱۹۶۷۲۳۶ - ۰۹۳۶۳۲۷۳۰۴۶

اختتامیه همایش: فروردین ۹۷
آل تکرانی همایش
moalemconf.com
شماره تلفن: ۰۲۱-۶۶۶۶۶۶۶۶

پوستر همایش های مهم داخلی با موضوع دانش موضوعی - تربیتی

اولین همایش کشوری دانش موضوعی - تربیتی آموزش محتوای شیمی

زمان و مکان برگزاری: ۹۶/۱۲/۹ دانشگاه فرهنگیان، پردیس قائمیه (ازم) اصفهان

شرکت کنندگان: ۳۶-۲۲۶۱۷-۰۲۷

آخرین مهلت ارسال مقاله: ۹۶/۱۰/۳۰

http://ehconf.tecfu.ac.ir @ehconf1396

اهداف همایش: ارتقای دانش و مهارت های علمی و پژوهشی، تبادل نظر و گفتگو بین محققان و پژوهشگران، معرفی دستاوردهای علمی و پژوهشی، ایجاد شبکه های علمی و پژوهشی، افزایش آشنایی با آخرین دستاوردهای علمی و پژوهشی.

موضوعات: شیمی، فیزیک، ریاضیات، علوم پایه، علوم انسانی، علوم اجتماعی، علوم پزشکی، علوم ورزشی، علوم هنر، علوم فناوری، علوم محیط زیست، علوم مدیریت، علوم اقتصاد، علوم حقوق، علوم مهندسی، علوم کامپیوتر، علوم اطلاعات، علوم ارتباطات، علوم مدیریت، علوم اقتصاد، علوم حقوق، علوم مهندسی، علوم کامپیوتر، علوم اطلاعات، علوم ارتباطات.

اولین همایش کشوری دانش موضوعی - تربیتی آموزش محتوای تاریخ

زمان و مکان برگزاری: ۱۳۹۶/۱۲/۱۷ دانشگاه فرهنگیان، پردیس قائمیه (ازم) اصفهان

شرکت کنندگان: ۳۶-۲۲۶۱۷-۰۲۷

آخرین مهلت ارسال مقاله: ۱۳۹۶/۱۰/۳۰

http://ehconf.tecfu.ac.ir @ehconf1396

اهداف همایش: ارتقای دانش و مهارت های علمی و پژوهشی، تبادل نظر و گفتگو بین محققان و پژوهشگران، معرفی دستاوردهای علمی و پژوهشی، ایجاد شبکه های علمی و پژوهشی، افزایش آشنایی با آخرین دستاوردهای علمی و پژوهشی.

موضوعات: تاریخ، ادبیات، فلسفه، هنر، علوم اجتماعی، علوم انسانی، علوم پایه، علوم پزشکی، علوم ورزشی، علوم هنر، علوم فناوری، علوم محیط زیست، علوم مدیریت، علوم اقتصاد، علوم حقوق، علوم مهندسی، علوم کامپیوتر، علوم اطلاعات، علوم ارتباطات.

اولین همایش کشوری دانش موضوعی - تربیتی آموزش محتوای ریاضیات

زمان و مکان برگزاری: ۱۳۹۶/۱۲/۱۷ دانشگاه فرهنگیان، پردیس قائمیه (ازم) اصفهان

شرکت کنندگان: ۳۶-۲۲۶۱۷-۰۲۷

آخرین مهلت ارسال مقاله: ۱۳۹۶/۱۰/۳۰

http://ehconf.tecfu.ac.ir @ehconf1396

اهداف همایش: ارتقای دانش و مهارت های علمی و پژوهشی، تبادل نظر و گفتگو بین محققان و پژوهشگران، معرفی دستاوردهای علمی و پژوهشی، ایجاد شبکه های علمی و پژوهشی، افزایش آشنایی با آخرین دستاوردهای علمی و پژوهشی.

موضوعات: ریاضیات، فیزیک، شیمی، علوم پایه، علوم انسانی، علوم اجتماعی، علوم پزشکی، علوم ورزشی، علوم هنر، علوم فناوری، علوم محیط زیست، علوم مدیریت، علوم اقتصاد، علوم حقوق، علوم مهندسی، علوم کامپیوتر، علوم اطلاعات، علوم ارتباطات.

اولین همایش کشوری دانش موضوعی - تربیتی آموزش محتوای ادبیات

زمان و مکان برگزاری: ۱۳۹۶/۱۲/۱۷ دانشگاه فرهنگیان، پردیس قائمیه (ازم) اصفهان

شرکت کنندگان: ۳۶-۲۲۶۱۷-۰۲۷

آخرین مهلت ارسال مقاله: ۱۳۹۶/۱۰/۳۰

http://ehconf.tecfu.ac.ir @ehconf1396

اهداف همایش: ارتقای دانش و مهارت های علمی و پژوهشی، تبادل نظر و گفتگو بین محققان و پژوهشگران، معرفی دستاوردهای علمی و پژوهشی، ایجاد شبکه های علمی و پژوهشی، افزایش آشنایی با آخرین دستاوردهای علمی و پژوهشی.

موضوعات: ادبیات، فلسفه، هنر، علوم اجتماعی، علوم انسانی، علوم پایه، علوم پزشکی، علوم ورزشی، علوم هنر، علوم فناوری، علوم محیط زیست، علوم مدیریت، علوم اقتصاد، علوم حقوق، علوم مهندسی، علوم کامپیوتر، علوم اطلاعات، علوم ارتباطات.

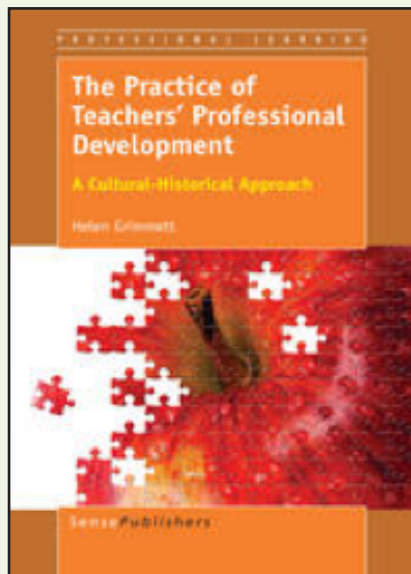
معرفی مدیریت بالندگی حرفه ای منابع انسانی

دکتر رضا کچوئیان (مدیر بالندگی حرفه ای منابع انسانی)

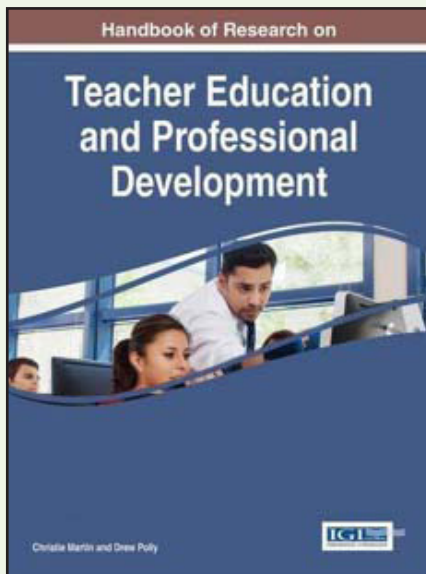
مدیریت بالندگی حرفه ای: این مدیریت به عنوان یکی از زیرمجموعه های معاونت نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه فرهنگیان با هدف بهبود کارایی و اثر بخشی سازمانی از طریق تبدیل افراد به یادگیرندگان خود راهبر، متولی فراهم کردن فرصت های بالندگی حرفه ای برای اعضای هیأت علمی و کارکنان دانشگاه است. بدین منظور، این مدیریت با اتخاذ رویکرد علمی به آموزش، از یک چرخه چهار مرحله ای متشکل از نیازسنجی، تدوین تقویم آموزشی، اجرای دوره های بالندگی، و ارزیابی دوره های اجرا شده تبعیت میکند. نقش اصلی مدیریت بالندگی حرفه ای کارکنان، شناسایی نیازهای بالندگی حرفه ای منابع انسانی سازمان و برآوردن این نیازهاست.

چند کتاب پیشنهادی در حوزه ی توسعه حرفه ای اساتید هیئت علمی و تربیت معلم:

The Practice of Teachers' Professional Development: A Cultural-Historical Approach (2014)

Author(s): Helen Grimmer (auth.)
Series: Professional Learning
Publisher: SensePublishers, Year: 2014
ISBN: 978-94-6209-610-3

Handbook of Research on Teacher Education and Professional Development (2016)

Author(s): Christie Martin, Drew Polly
Series: Advances in Higher Education and Professional Development
Publisher: IGI Global, Year: 2016
ISBN: 1522510672, 9781522510673

Faculty Development (2017)

Author(s): Marion Lehner
Publisher: Springer Fachmedien, Year: 2017
ISBN: 978-3-658-16504-8, 978-3-658-16505-5

نامه بالندگی

نشریه داخلی دانشگاه فرهنگیان

● شماره ششم ● شهریور ۱۳۹۶

موضوع این شماره: توانمندسازی اعضای هیئت علمی در PCK

سردبیر محتوایی این شماره: دکتر علی یاسینی فرید
ویراستار ادبی: هومهر خلج زاده
شماره تماس:
۰۲۱ (۸۷۷۵۱۴۱۰)
پست الکترونیکی نشریه:

balandegi.letter@gmail.com

معاونت نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت

مرکز بالندگی حرفه‌ای

نامه بالندگی دانشگاه فرهنگیان

● شماره پنجم ● مرداد ۱۳۹۶

مدیر مسئول: دکتر غلامرضا کیانی

دبیر علمی: دکتر رضا کچوئیان

مدیر اجرایی: دکتر محمد رضا گرامی

